

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 600 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

DE VASTE COMMISSIE VOOR TAALTOEZICHT IN 1964

A. Inleiding.

Dit artikel beoogt een beeld te geven van de activiteiten van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht, opgericht bij toepassing van artikel 53, 54 en 55 van de wet dd. 2 augustus 1963 op het gebruik der talen in bestuurszaken.

2. Ter inleiding herinneren we hierna aan de bedoeling van de wetgever (nrs 3 en 4) en de basis teksten betreffende de Vaste Commissie (nr 5).

3. Het toezicht op de toepassing van de wet op het gebruik der talen in bestuurszaken was voorheen reeds aan een Vaste Commissie voor Taaltoezicht toevertrouwd door de wet van 28 juni 1932.

« De bepaald gebrekkige en onvolledige wijze waarop de wet van 31 juli 1921 werd toegepast » heeft de wetgever van 1932 ertoe aangezet voortaan « niet zonder meer op de goede wil van de Regering te vertrouwen ». Die goede wil « dient gesteund te worden om in volle mate doeltreffend te zijn : hij moet gecontroleerd worden, wil de Regering het vertrouwen van de openbare mening in onze Vlaamse zowel als in onze Waalse gewesten behouden (1) ».

4. Vastgesteld wordt dat het wetsontwerp nr 331 (2) in 1962, op het stuk van de voorstellen inzake toezicht, naar een soortgelijke argumentatie grijpt om de nieuwe instelling, haar samenstelling, haar werkwijze en bevoegdheden te bepalen.

De Regering leidde bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers de teksten van het wetsontwerp op dit punt als volgt in (2bis).

« De wetgever van 1932 had het toezicht toevertrouwd aan een Commissie van zes leden die door de Koning benoemd worden op de voordracht van de Koninklijke Academiën voor Taal- en Letterkunde.

« Uit de ervaring is gebleken dat zowel door haar samenstelling als door haar attributen en werkwijze die Commissie aan de verwachtingen niet beantwoordt heeft.

« Daarom wordt voorgesteld dit college grondig te wijzigen.

« Bij zijn samenstelling zullen de cultuurraden worden betrokken.

« Voorlopig zullen de kandidaten voorgedragen worden door de Kamer van Volksvertegenwoordigers. De leden zullen een zekere leeftijdsgrens niet mogen overtreden, wat de werking der Commissie zal ten goede komen. De tweetalige voorzitter zal aangeduid worden door de Kamer van Volksvertegenwoordigers. De Koning zal de rechtstoestand van die Voorzitter bepalen en zich te dier gelegenheid spiegelen aan die van het Rijkspersoneel. De rechtspositie van de Commissie zelf en van haar uitvoeringsorganen zal insgelijks door de Koning vastgesteld worden.

« De werkwijze van de Commissie wordt doeltreffender : zij treedt zelfstandig op, doch er worden maatregelen getroffen om te vermijden dat de vragen om advies en de klachten op de lange baan worden geschoven zoals zulks al te vaak het geval was in het verleden.

« Ook op het stuk van haar attributen wordt de taak van de Commissie metterdaad verruimd.

Ten slotte zal de splitsing in twee afdelingen de vlotte afhandeling van de zaken in de hand werken.

« Een vertegenwoordiger van het Duitse taalgebied wordt in de Commissie opgenomen. »

5. Ziehier de tekst van Hoofdstuk VIII van de wet van 2 augustus 1963.

« Art. 53 § 1. Er wordt een Vaste Commissie voor Taaltoezicht ingesteld die tot taak heeft over de toepassing van deze wet te waken.

§ 2. De commissie bestaat uit elf leden, voor een duur van vier jaar door de Koning benoemd onder de kandidaten voorgedragen door de Nederlandse, Franse en Duitse cultuurraden; de Nederlandse en Franse cultuurraden, ieder voor vijf van de te begeven mandaten en de Duitse cultuurraad voor een mandaat. De Koning benoemt bovendien onder dezelfde kandidaten elf plaatsvervangende leden (3).

Het lidmaatschap van de commissie is onverenigbaar met het uitoefenen van om het leven welk politiek mandaat.

De benoemingsvoordracht geschiedt op driedubbele lijsten.

Mogen enkel voorgedragen worden de kandidaten die in de loop van het te begeven mandaat de bij artikel 1, § 1, van de wet van 21 juli 1844, op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen, gestelde ouderdomsgrens niet overschrijden.

In afwachting dat de nieuwe kultuurraden bij de wet ingesteld worden doet de Kamer van Volksvertegenwoordigers de in deze paragraaf voorgeschreven voordrachten (4).

§ 3. De Kamer van Volksvertegenwoordigers wijst de voorzitter van de commissie aan. Hij moet Nederlands en Frans kennen (5).

§ 4. De Koning bepaalt de rechtstoestand van de commissie en die van haar voorzitter (6).

§ 5. De kredieten die voor de werking van de commissie vereist zijn worden uitgetrokken op de begroting van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Zij wordt bijgestaan door Rijkspersoneel dat door de regering tot haar beschikking wordt gesteld (7).

« Art. 54. § 1. In de uitoefening van haar opdracht brengt de commissie de regering op de hoogte van alle wenken en opmerkingen die zij na gedane bevindingen nodig acht.

§ 2. De Ministers raadplegen de commissie over alle zaken van algemene aard die de toepassing van de wet betreffen. Wordt het gevraagde advies niet binnen vijfenveertig dagen verleend, dan legt de betrokken Minister de zaak voor aan de Minister van Binnenlandse Zaken, die in de plaats van de commissie adviseert.

§ 3. De commissie treedt in betrekking met de verantwoordelijke overheden om in hun diensten onderzoeken in te stellen.

Die overheden delen haar mede welk gevolg aan haar opmerkingen werd gegeven.

§ 4. De commissie mag ter plaatse alle vaststellingen doen en zich alle bescheiden of inlichtingen doen mededelen die zij nodig acht voor het onderzoek van de zaken en alle betrokken personen horen.

Zij is ertoe gemachtigd toezicht te houden op de examens die in het kader van deze wet, met of zonder tussenkomst van de Vaste Wervingssecretaris, uitgeschreven worden of er waarnemers naar toe te zenden.

Zij vraagt aan de bevoegde overheden of rechtscolleges de nietigheid vast te stellen van alle administratieve handelingen, verordeningen, bescheiden, benoemingen, bevorderingen en aanstellingen die zij strijdig acht met deze wet of met de koninklijke besluiten die ermee in verband staan. De eventuele kosten worden door het bestuur van de registratie en domeinen voorgeschoten en als uitgaven geboekt ten bezware van de begroting van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

§ 5. De commissie wordt gesplitst in twee afdelingen: een Nederlandse en een Franse.

De Nederlandse afdeling is bevoegd omtrent de zaken die gelocaliseerd of localiseerbaar zijn in gemeenten zonder speciale regeling uit het Nederlandse taalgebied. De Franse afdeling is bevoegd omtrent de zaken die gelocaliseerd of localiseerbaar zijn in gemeenten zonder speciale regeling uit het Franse taalgebied.

De verenigde vergadering van de twee afdelingen is bevoegd omtrent alle andere zaken, daarin begrepen die betreffende de bescherming van de minderheden.

Het duitssprekend lid wordt alleen opgeroepen voor zaken waarin gemeenten uit het Duits taalgebied of uit het Malmeyse betrokken zijn.

§ 6. Wanneer de commissie, honderdtachtig dagen na het ontvangen van een klacht, in verband daarmee geen advies heeft uitgebracht, wordt de zaak door de Minister van Binnenlandse Zaken aan zich getrokken. Binnen dertig dagen doet hij uitspraak.

« Art. 55. Ieder jaar brengt de commissie bij de regering in de loop van de maand maart een omstandig verslag uit over haar werkzaamheden.

Dit omstandig verslag wordt aan de leden van de Wetgevende Kamers overgemaakt.

In een aanvullend verslag deelt de Minister van Binnenlandse Zaken aan de Wetgevende Kamers mede welk gevolg gegeven is aan de zaken waarin hij, bij toepassing van artikel 54, §§ 2 en 6, in de plaats van de commissie is opgetreden ».

De Vaste Commissie voor Taaltoezicht (8) werd ingesteld op 4 juni 1964, door de heer Gilson, Minister van Binnenlandse Zaken en van het Openbaar Ambt.

Achtereenvolgens zullen we behandelen de activiteit van de afdelingen en nadien deze van de V.C.T. in voltallige vergadering (9).

B. De afdelingen.

7. Bij de bespreking zullen we zoveel mogelijk per materie groeperen: de toeristische centra, het bedrijfsleven en diversen.

§ 1. Toeristische centra (art. 11 § 3).

8. Art. 11 § 3 van de wet van 2 augustus 1964 bepaalt:

« De gemeenteraden van de toeristische centra mogen beslissen dat de berichten en mededelingen, die voor de toeristen bestemd zijn, ten minste in drie talen gesteld worden.

« Binnen de acht dagen delen zij de inhoud van hun beraadslagingen mede aan de Vaste Commissie voor taaltoezicht ».

9. Op basis van deze tekst troffen haast alle gemeenteraden van de Belgische kuststeden en gemeenten een beslissing, die aan de V.C.T. werd medege-deeld.

De Nederlandse afdeling besloot als algemene regel te aanvaarden dat de Belgische badplaatsen aan de Noordzee als toeristisch centra kunnen worden aangezien.

Dit geschiedde o.a. voor

Blankenberge (op 2 juli 1964) doss. 62
Zeebrugge (op 2 juli) doss. 63
De Panne (op 17 september) doss. 695
Heist-aan-Zee (op 17 september) doss. 58
Knokke (op 17 september) doss. 57
Lombardzijde (op 17 september) doss. 698
Nieuwpoort (op 15 oktober) doss. 801
Oostende (op 2 juli) doss. 56
Wenduine (op 2 juli) doss. 61
Westende (op 17 september) doss. 694.

10. De gemeenteraden van deze lokaliteiten besloten ertoe de berichten en mededelingen, die voor de toeristen bestemd zijn, te stellen in vier talen: het Nederlands, het Frans, het Engels en het Duits.

11. De Nederlandse afdeling van de Commissie besliste evenwel:

1) dat niet als berichten en mededelingen, bestemd voor de toeristen, konden gelden de verkeersborden nr. 35, omdat deze ééntalig dienen te zijn krachtens art. 11 § 1 (V.C.T. - Nd. Afd. 24 juli 1964, dossier 515);

2) dat buitenlandse havengebruikers geen toeristen zijn (V.C.T. - Nd. Afd. 19 november 1964, doss. 65);

3) dat, indien de berichten en mededelingen vereenvoudigd worden voorgesteld, dit kan aanvaard worden mits een gelijke voorstelling in de verschillende talen (V.C.T. - Nd. Afd. 17 juli 1964, doss. 58);

4) dat, bij de toepassing van art. 11 § 3, steeds de

voorrang aan het Nederlands moet verleend worden door de opgesomde kuststeden en -gemeenten (V.C.T. Nd. Afd. 17 september 1964, doss. 57 en 58); dat, voor zover wegens plaatsbeperking een integrale vertaling van de Nederlandse tekst onmogelijk zou zijn, de Franse, Engelse en Duitse tekst op eenzelfde wijze mag worden vereenvoudigd (Nd. Afd. 17 september 1964, doss. 58);

5) dat art. 11 § 3 geen toepassing kan vinden voor de berichten en mededelingen in verband met het inrichten van een jaarlijkse nationale landbouwprijskamp die slechts één dag duurt in een gemeente die niet als een toeristisch centrum kan worden beschouwd (V.C.T. Nd. Afd. 2.7.1964, doss. 59).

12. De vraag rees welke houding diende te worden aangenomen ten overstaan van een beslissing van een intercommunale vereniging die eveneens wenste gebruik te maken van art. 11 § 3. Deze vraag kreeg nog geen antwoord (dossier 708). Terzake blijkt men te staan tegenover een «gewestelijke dienst» d.w.z. naar luid van art. 22 van de wet van 2 augustus 1963, een dienst waarvan de werkring meer dan één gemeente bestrijkt, maar niet het ganse land.

Art. 11 § 3 — uitzondering op de volstreekte éénaligheid van de «plaatselijke» dienst, d.w.z. de dienst waarvan de werkring niet meer dan één gemeente bestrijkt (art. 9 W. 2 augustus 1964) — lijkt derhalve niet op een intercommunale vereniging toepasselijk te zijn.

De Nederlandse afdeling wacht op aanvulling van gezegd dossier alvorens te beslissen.

§ 2. Het bedrijfsleven.

13. Een tweede centrum van belangstelling lag bij de toepassing van de wettelijke bepalingen welke de vernederlandsing van het bedrijfsleven in Vlaanderen op het oog hebben.

14. Een eerste vraag hield verband met de taal waarin de rekeningen moeten worden opgesteld die aan een gemeente zonder speciale regeling uit het Nederlands taalgebied worden toegezonden door firma's uit Vlaanderen en uit het Brusselse (doss. 818).

De sectie besliste te wachten op de stellingname van de voltallige vergadering, die zich bezig houdt met het algemeen probleem der facturen en waarin eerlang een beslissing mag worden verwacht (doss. 85).

15. Een tweede vraag heeft betrekking op een klacht welke werd ingediend omdat een levensverzekeringsmaatschappij in het zuiver Nederlandse taalgebied de formulieren, welke ze richt tot geneesheren, slechts in het Frans opstelt, zelfs als de verzekeringnemer nederlandsstalig is (doss. 854).

Op 15 december 1964 besliste de Nederlandse afdeling dat deze klacht ongegrond is.

16. Een derde vraag gold de taal van de stukken en plannen, bij een gemeentebestuur uit Oost-Vlaanderen ingediend door nijverheidsinstellingen gevestigd op het grondgebied van deze gemeente.

Besloten werd dat de gemeente kan eisen dat gezegde stukken en plannen in het Nederlands worden gesteld (V.C.T. - Nd. Afd. 19 november 1964, doss. 868).

17. Een vierde vraag rees wegens een klacht tegen het geven van onderrichtingen in het Frans aan het bediendenpersoneel van een firma uit het Antwerpse (doss. 897).

Het onderzoek is hangende.

18. Een vijfde vraag rees door klachten tegen publicaties in het Belgisch Staatsblad.

Deze dossiers werden naar de voltallige vergadering van de V.C.T. verwezen.

19. Een zesde dossier deed de vraag rijzen naar de taal welke een kliniek van een gemeenschappelijke kas ter dekking van de gevolgen van arbeidsongevallen, dient te gebruiken t.o.v. van akten en bescheiden die eensdeels, voorgeschreven zijn bij de wetten en reglementen, anderdeels bestemd zijn voor de zieken.

De beslissing van de Nederlandse afdeling der V.C.T. is nog niet gevallen. (doss. 68).

20. Een zevende kwestie werd opgeworpen door een vraag om advies van een gemeentebestuur uit de kuststreek naar de taal waarin plannen moesten zijn gesteld, ingediend met het oog op het bekomen van bouwvergunningen en op het instellen van een onderzoek de commodo et incommodo (doss. 651).

De Nederlandse sectie acht dat de streektaal daarbij moet worden geëerbiedigd.

Bij gebreke aan notificatie, kan deze beslissing hier nog niet worden gepubliceerd.

21. Een vreemde firma, die haar Belgische exploitatiezetel heeft gevestigd in een Vlaamse gemeente, vroeg aan de Minister van Binnenlandse Zaken om advies nopens de taal te gebruiken bij het opstellen van sommige bescheiden bestemd voor haar personeel, dat voor de helft uit Franstalige, voor de andere helft uit Vlaamse werknemers bestond.

De bijdragebonnen «ziekte - invaliditeit», de loonfiches, de afschriften van de individuele rekeningen van de werknemers dienen opgesteld in de taal van het gebied — in casu het Nederlands — waar de exploitatiezetel van het bedrijf gevestigd is. Een vertaling mag in dit geval gevoegd worden bij deze bescheiden voor de franstalige werknemers.

Voor het werkhuisreglement geldt dezelfde regel bij toepassing van art. 41 § 2 van de wet van 2.8.1963, onverminderd de bepalingen van de wet van 16 juni 1896 op de werkplaatsreglementen (V.C.T. Nd. Afd. 1 december 1964, doss. 911).

22. Werd verwezen naar de voltallige vergadering van de Commissie een klacht tegen tweetalige vermeldingen van de boekjes van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas zowel voor het gedrukt gedeelte, als voor de erop aangebrachte stempels, enz. (V.C.T. - Nd. Afd. 17 september 1964, doss. 508 VIII).

23. Een gegronde klacht werd nog ingediend tegen een tweetalig bord «Rijksweg» geplaatst in een Vlaamse gemeente (art. 11 § 1) (V.C.T. - Nd. Afd. 1 december 1964, doss. 817 IV).

§ 3. Allerlei.

Ziehier de meer gevarieerde kwesties.

24. Zeer recent werd een klacht ingediend tegen het opstellen in het Frans van de meeste medische dossiers in een kliniek van een ondergeschikt bestuur van een Vlaamse gemeente, voor dewelke geen speciale regeling geldt (doss. 957).

25. Onontvankelijk werd verklaard een klacht tegen het plaatsen van tweetalige verkeersborden door een eigenaar op wegen doorheen privaat domein (V.C.T. - Nd. Afd. 17 september 1964, doss. 508 V en 15 oktober 1964, doss. 817 III).

26. Gegrond werd een klacht bevonden tegen een tweetalig bord « drinkbaar water. — eau potable » op een sluishuis geplaatst door een gewestelijke dienst waarvan het ambtsgebied de toepassing medebracht van art. 24 § 1 van de wet dd. 2 augustus 1963. Derhalve moest gezegd bord ééntalig Nederlands zijn omdat het een bericht bevat rechtstreeks tot het publiek gericht en daarbij de taal moest gebruikt worden van de plaatselijke dienst van de gemeente, waar de zetel van deze gewestelijke dienst is gevestigd, in casu een Vlaamse stad (V.C.T. Ned. Afd. 17 september 1964, doss. 508 IV).

27. Moeten in het Nederlands gesteld worden het bord met het woord « School » en dat met de naam van de gemeenten in een Vlaamse stad. Gegrond was derhalve de klacht tegen een bord met het woord « Ecole » en tegen de aanduiding in het Frans van gemeentenamen (V.C.T. - Ned. Afd. 17 september 1964, doss. 508 III).

28. Is gegrond de klacht tegen een tweetalig bericht op een rijkswachtkazerne in een Vlaamse stad, die alleen door de aldaar ondergebrachte brigade wordt bedient (V.C.T. - Nd. Afd. 17 september 1964, doss. 508 II).

29. De Nederlandse afdeling gaf, na diepgaand onderzoek, haar advies aan een Vlaams gemeentebestuur over een door haar uitgewerkte dienstnota, waarin naast een lovenswaardige synthese van de wet, onder-richtingen werden gegeven aan het personeel van deze gemeente zonder speciale regeling uit het Nederlandse taalgebied. Enkele punten werden echter voorbehouden. (V.C.T. - Nd. Afd. 19 november 1964, doss. 65).

30. Onbevoegd verklaarde zich de Nederlandse afdeling (doss. 856 - V.C.T. - Nd. Afd. 19 november 1964) om zich uit te spreken over een klacht betreffende het gebruik, voor een Vlaamse rechtbank tijdens pleidooien, van briefwisseling in het Frans gevoerd tussen advocaten. Gerechtelijke handelingen vallen immers niet onder de wet van 2 augustus 1963: daarbij behoren de pleidooien (cfr. Kamer 1961-62. Doc. 331/27, blz. 8).

31. Krachtens art. 11 § 1 van de wet van 2 augustus 1963, moeten gevaarborden ééntalig worden aangebracht door een openbare electriciteitsdienst van een Vlaamse gemeente (doss. 83 - V.C.T. - Nd. Afd. 10 juli 1964) en niet tweetalig. Opgemerkt werd dat op dit punt een tegenstrijdigheid bestaat tussen de wet van 2 augustus 1963 en het reglement op de arbeidsbescherming (zie B.R. 27 september 1947 - art. 254).

32. Het vraagstuk van de toepassing van de nieuwe taalwetgeving op de door Belgische besturen af te leveren en in te vullen bescheiden, welke de grensarbeiders — bijzonder in West-Vlaanderen — dienen af te leveren aan hun werkgevers in Frankrijk gaf aanleiding tot een diepgaand en genuanceerd onderzoek dat grotendeels beëindigd is.

Volgende besluiten werden reeds getroffen:

a) wat de akten (zoals uittreksels uit akten van de burgerlijke stand) en getuigschriften (geboorteakten, getuigschriften van goed zedelijk gedrag enz.) betreft, is bepaald respectievelijk in de artikelen 13 § 1, lid 2 en 14 § 1, lid 2 van de wet van 2 augustus 1963 op het gebruik van de talen in bestuurszaken, dat de belanghebbende, die er de noodzaak van aantoonde, de vertaling van die stukken kan vragen aan de gouverneur van de provincie van zijn woonplaats;

b) wat de formulieren betreft die door de werkge-

vers of sociale verzekeringsinstellingen uit Frankrijk aan de grensarbeiders worden uitgereikt met laste deze door hun gemeentebestuur te laten invullen, zij opgemerkt dat geen enkele wetsbepaling verbiedt dat op de vragen, die in dergelijke formulieren gesteld worden door buitenlandse werkgevers of verzekeringsinstellingen, door de gemeentebesturen geantwoord wordt in de taal door die buitenlandse werkgevers en verzekeringsinstellingen gebezigd, voor zoverre althans zij van die mogelijkheid wensen gebruik te maken, daar wettelijk zij er niet toe kunnen worden verplicht;

c) het probleem van die vertalingen ten behoeve van de grensarbeiders zal verder door de Vaste Commissie worden onderzocht ten einde ter zake dienende suggesties naar voren te brengen. (V.C.T. - Nd. Afd. 1.10.64, doss. 82).

33. Nopens het afleveren van een nederlandstalige identiteitskaart door een Vlaamse gemeente zonder speciale regeling aan een franssprekend inwoner, ontving de Nederlandse afdeling een klacht, die ze afwees (doss. 66 - V.C.T. Nd. Afd. 2 juli 1964) bij toepassing van art. 14 § 1 van de wet dd. 2 augustus 1964.

34. Gegrond werd de klacht geacht (doss. 853 - V.C.T. - Nd. Afd. 19 november 1964) tegen een intercommunaal bedrijf voor electriciteit met zetel in een Vlaamse stad, dat ponskaarten aan zijn cliënten verzond die niet ééntalig Nederlands waren: ze droegen franstalige adresvermeldingen.

Deze gewestelijke dienst bestrijkt gemeenten uit het Nederlands taalgebied zonder speciale regeling, zodat volgens art. 23 van de wet dd. 2 augustus 1963, uitsluitend het Nederlands mocht worden gebruikt.

35. Ingevolge een gelijktijdige klacht en adviesaanvraag, werd beslist (V.C.T. - Nd. Afd. 2 juli 1964, doss. 51) dat de berichten betreffende het houden van een grote provinciale prijskamp voor kweekdieren, verzonden door een Landbouwcomice gevestigd in een Vlaamse gemeente, niet tweetalig mochten zijn. Evenmin mocht deze prijskamp op tweetalige basis georganiseerd worden.

36. Wegens de regeling voorzien bij de wet dd. 30.7.1938 op het gebruik der talen bij het leger, verklaarde de Nederlandse afdeling zich onbevoegd uitspraak te doen over twee klachten:

1) de eerste betrof het voeren van franstalige briefwisseling, met het oog op leveringen, met Brusselse firma's, door militaire instanties gelegerd in Vlaamse gemeenten (doss. 705 - V.C.T. - Nd. Afd. 19 november 1964);

2) de tweede klacht was gericht tegen tweetalige uitnodigingen verzonden door een gezondheidsdienst van het leger gevestigd in een Vlaamse gemeente (doss. 842, V.C.T. - Nd. Afd. 19 november 1964).

37. Ingevolge een adviesaanvraag van een Vlaamse kustgemeente (doss. 510, V.C.T. - Nd. Afd. 10 juli 1964) werd beslist dat:

« het verzenden van circulaires vergezeld van vertalingen door het gemeentebestuur van .... en op dezes initiatief is in strijd met de wet van 2 augustus 1963 op het gebruik van de talen in bestuurszaken.

« Het verzenden van circulaires vergezeld van een vertaling hetzij op aanvraag van belanghebbende personen hetzij nadat belangstellende personen, die reeds een circulaire hebben ontvangen, te kennen hebben ge-

geven dat zij een circulaire in een andere taal opgesteld zouden wensen te krijgen, is slechts overeenkomstig de wet zo zij een antwoord zijn aan personen die niet in het Nederlandse taalgebied gevestigd zijn en dit antwoord aan dezer verblijfplaats buiten het Nederlandse taalgebied is geadresseerd».

38. Tegen een tweetalig rondschriften van een burgemeester uit een Vlaamse gemeente, waarbij een oproep werd gericht tot de bevolking om de eigendommen, de goede naam van de kandidaten en de openbare reinheid te zien vrijwaren tijdens de campagne rond de gemeenteraadsverkiezingen van 11 oktober 1964, werd een gegronde klacht ingediend (V.C.T. - Nd. Afd. 15 oktober 1964, doss. 811). De V.C.T. oordeelde immers dat de burgemeester qualitate qua was opgetreden.

39. Talrijke straatnaamborden, (doss. 632 V), de berichten aan de inwoners, het kalender van de gemeentelijke feesten, de belastingsformulieren, aanplakbrieven en oproepen vanwege het politiecommissariaat, van een Vlaamse gemeente zonder speciale regeling (dossier 629) werden wegens hun tweetaligheid het voorwerp van verschillende klachten.

Deze tweetaligheid werd in strijd geoordeeld met het bepaalde in art. 11 § 1 van de wet (V.C.T. - Nd. Afd. 8 december 1964).

40. Een belangrijke vraag rees bij het onderzoek van een klacht tegen het vereisen van de kennis van de Franse taal vanwege kandidaat-adjunct-politiecommissarissen in een Vlaamse gemeente, die ten andere zelf de V.C.T. om advies had laten vragen (dossier 55). Een soortgelijk verzoek om advies was te voren zonder voorwerp geworden omdat het betrokken gemeentebestuur die benoembaarheidsvoorwaarde had ingetrokken (V.C.T. - Nd. Afd. 22 september 1964, doss. 53).

De Nederlandse afdeling adviseerde in het eerste geval op 1 oktober 1964 dat «het examen over de kennis van de tweede taal door... opgelegd aan de kandidaten adjunct-politiecommissarissen niet strookt met de wet van 2 augustus 1963».

41. Wij zagen reeds dat de verkeersborden nr. 35 niet konden worden aangezien als berichten bestemd voor de toeristen, maar vielen onder art. 11 § 1 als bericht en mededeling voor het publiek (V.C.T. - Nd. Afd. 24-7-1964, dossier 515). Vastgesteld werd dat het betrokken gemeentebestuur zich niet had geschikt naar de wet noch naar de beslissing van de V.C.T., toen een nieuwe klacht werd onderzocht (dossier 813), waarin nog geen beslissing viel.

42. Een provinciegouverneur vroeg of hij diende in te staan voor het vertalen :

1) van vonnissen, opgesteld in een andere taal dan deze van de gemeente die tot de overschrijving ervan aangezocht werd (doss. 677). De V.C.T. was van oordeel (Nd. Afd. 22 september 1964) dat de gezegde vertaling moet bezorgd worden door de partij die, in uitvoering van het vonnis, de overschrijving aanvraagt en dat derhalve art. 13 van de wet van 2 augustus 1963 terzake niet toepasselijk is.

2) van akten van de burgerlijke stand, afgeleverd in de vreemde (doss. 796). De V.C.T. meende (Nd. Afd. 19 november 1964) dat de provinciegouverneur wettelijk daartoe niet verplicht is omdat artikel 13 § 1, 2e lid enkel betrekking heeft op de vertaling van akten opgemaakt door plaatselijke diensten binnen het Rijk en dat § 3 van hetzelfde artikel slechts slaat

op de vertaling van akten ontvangen van gemeenten op het Belgisch grondgebied.

43. Bij het kopen van postkaarten in een kantoor uit het Brusselse, antwoordde de aangestelde aan het loket in het Frans dat zij geen Nederlands verstond. Bij de bevoegde overheid werd tussengekomen om aan deze toestand een einde te stellen (V.C.T. - Ned. Afd. 10 juli 1964).

44. Zijn nog te vermelden volgende beslissingen :

1) op 3 september 1964 werd door de Franse afdeling verworpen een klacht van een gemeente tegen haar aanhechting bij een nieuw kadastraal ambtsgebied;

2) tijdens dezelfde zitting werd eveneens verworpen als voorbarig een klacht van hetzelfde gemeentebestuur tegen de vermeende afschaffing van een ontvangstkantoor der directe belastingen;

3) ten slotte besloot deze afdeling op 30 september 1964 dat de klacht van een ambtenaar zonder voorwerp was geworden. Deze had ingeroepen niet over de vereiste taalkennis te beschikken om een hem toegewezen ambt uit te oefenen. Betrokkene trok zijn klacht zelf in toen hij in een ander ambtsgebied werd aangesteld.

D. De vaste commissie in voltallige vergadering.

45. Op 8 oktober 1964 (doss. 666) adviseerde de V.C.T. dat de Koninklijke Sterrewacht van België, het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, de Koninklijke Bibliotheek van België, het Koninklijk Meteorologisch Instituut van België, het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, het Algemeen Rijksarchief, het Nationaal Centrum voor de bereiding en de studie van stoffen van microbische oorsprong uitvoeringsdiensten zijn waarvan de werkring zich tot het ganse land uitstrekt.

Het bleek immers dat van deze instellingen geen bestuurlijke leiding uitgaat en dat zij evenmin de eenheid in de administratieve rechtspraak verzekeren.

46. Eveneens op 8 oktober, stelde de V.C.T. vast dat het aan de gegadigden voor de betrekking van politieagent, te begeven in het kader van het politiepersoneel van de stad... opgelegd examen over de elementaire kennis van het Nederlands werd georganiseerd en afgenomen overeenkomstig het bepaalde in art. 9, § 2, 7e lid van de wet van 28 juni 1932, gewijzigd bij deze van 8 november 1962 (dossier 97).

In dezelfde zitting werd een identieke beslissing getroffen voor een zelfde examen ingericht door de gemeente... (dossier 98).

47. Het advies van de V.C.T. omtrent het wettelijk karakter van tweetalige hoffelijkheidsdiploma's welke uitgereikt worden in een tweetalig gebied luidde dat deze diploma's, uitgereikt door de schooloverheid, moeten gesteld zijn in de taal van het taalstelsel van het onderwijs dat aan de leerling werd verstrekt (V.C.T. 22-10-1964, dossier 601).

48. Om advies werd gevraagd door een centraal bestuur van een ministerie over de kwestie te weten of in het Duits dient te worden geantwoord :

1° op een brief in die taal gesteld door een vreemdeling die in België verblijft;

2° wanneer de correspondent zich van die taal bedient doch buiten het Rijk verblijft, in de onderstelling :

a) dat de schrijver een Belg is;

b) dat de schrijver een vreemdeling is.

Op deze vragen werd bevestigend geantwoord door

de V.C.T. op 26 november 1964 (dossier 133). Zoals blijkt uit volgend citaat bestaat nochtans geen wettelijke verplichting voor het geval bedoeld onder 2° b supra.

» Overwegende dat naar luid van artikel 30 § 1 de centrale diensten voor hun betrekkingen met de particulieren gebruik maken van die van de drie talen waarvan de betrokkenen zich hebben bediend;

» Overwegende dat onder particulieren verstaan wordt niet alleen de Belgische onderdanen doch tevens de vreemdelingen die in België verblijf houden; dat de ministeriële departementen dus in het Duits dienen te antwoorden aan vreemdelingen die in België verblijf houden en zich van die taal hebben bediend voor hun betrekkingen met de centrale diensten;

» Overwegende dat waar krachtens artikel 36 § 3 de buitenlandse diensten in die taal corresponderen waarvan de Belgische particulieren zich hebben bediend, het als « ratio legis » kan worden beschouwd dat de centrale diensten, waarnaar de buitenlandse diensten zich moeten laten leiden, eveneens van die van de drie talen waarvan de Belgische particulier gebruik heeft gemaakt, moeten bedienen;

» Overwegende dat onder « Belgische particulier » in de zin van artikel 36 van de wet van 2 augustus 1963 ook de Belgen in het buitenland moeten worden beschouwd; dat de centrale diensten dus in het Duits met de Belgen in het buitenland, die zich van deze taal hebben bediend, moeten corresponderen;

» Overwegende voorts, dat alhoewel de centrale diensten over geen Duitse taalrollen of taalkaders beschikken, zij er toch krachtens artikel 30 § 1 van de wet van 2 augustus 1963 toe gehouden zijn in het Duits te corresponderen met particulieren die zich van die taal bediend hebben en krachtens artikel 29 § 2 van dezelfde wet, Duitstalige formulieren ter beschikking moeten stellen van het Duitstaligpubliek; dat de ministeriële departementen dus over een vertaaldienst moeten beschikken die de in een andere landstaal ontworpen correspondentie in het Duits kan omzetten;

» Overwegende dat wat de correspondentie betreft met vreemdelingen in het buitenland die zich van het Duits bedienen, er geen strikt wettelijke verplichting bestaat het Duits te gebruiken, het toch in de geest van de wet is aan het Duits in de correspondentie een plaats te geven; dat de ministeriële departementen, zoals hoger is gezegd moeten beschikken over een vertaaldienst, die de in een andere landstaal ontworpen correspondentie in het Duits kan omzetten;

» Overwegende dat het dan ook als normaal en mogelijk voorkomt dat ook aan vreemdelingen uit het buitenland die zich van het Duits bedienen, in het Duits geantwoord wordt;

» Om deze reden besluit :

» Artikel 1. — Aan de Minister van . . . te adviseren dat aan de particulieren, ongeacht of zij Belg dan vreemdeling zijn, die zich op Belgisch grondgebied bevinden en zich voor hun betrekkingen met de centrale diensten van het Duits bedienen, in het Duits moet geantwoord worden; dat eveneens in het Duits moet worden geantwoord door de ministeriële departementen aan Belgen in het buitenland die zich van het Duits bediend hebben; dat het geen wettelijke verplichting is doch wel als normaal en mogelijk voorkomt dat ook aan vreemdelingen in het buitenland die zich van het Duits bediend hebben, in deze taal geantwoord wordt . . . »

49. Door het Ministerie van Verkeerswezen werd de vraag gesteld of de Regie van Telegraaf en Telefoon aan de verkopers uit het Nederlands taalgebied die zulks vragen, Franstalige boekjes aankoopverklaringen mag afleveren.

Deze aankoopverklaringen worden geëist door artikel 9 van de wet van 26 januari 1960 en door artikel 7 van het koninklijk besluit van 29 januari 1960 van elke verkoper van radiotoestellen of van losse stukken voor radio of T.V.

De V.C.T. was van mening dat deze boekjes aan de vervaardigers, herstellende en verkopers van radio-omroepontvangstoestellen moeten worden bezorgd in de taal van de streek waar de exploitatiezetel is gevestigd (V.C.T. 3 en 10-12-1964 - dossier 736).

Tot dit besluit kwam zij mits volgende redenering :

» Overwegende dat de kwestieuze bescheiden onvolledige gedrukte teksten zijn die later moeten ingevuld worden, dat zij derhalve formulieren zijn zoals dit begrip omschreven werd door de voorbereidende werken van de wet van 2 augustus 1963 (cfr. het Verslag van de heer Saint-Remy 331-1961-1962 N. 27 p. 26) ;

» Overwegende dat volgens artikel 29 van de wet van 2 augustus 1963 de centrale diensten Nederlandstalige, Franstalige en Duitstalige formulieren ter beschikking moeten hebben;

» Overwegende, anderzijds, dat naar luid van artikel 41 van de wet van 2 augustus 1963 voor de akten en bescheiden die voorgeschreven zijn bij de wetten en reglementen, de private nijverheids-, handels- of financiebedrijven de taal gebruiken van het gebied, waar hun exploitatiezetel of onderscheidene exploitatiezetsels gevestigd zijn;

» Overwegende dat volgens de verklaring van Minister Gilson in de Senaat op 25 juli 1963 (Parl. Handelingen p. 1545) onder private bedrijven in de zin van artikel 41 van de wet moeten worden verstaan ieder nijverheids-, handels- en financiebedrijf, ook al stelt dit bedrijf geen personeel te werk;

» Overwegende dat de verkopers van radio-omroepontvangstoestellen dus vallen onder de bepalingen van artikel 41 van de wet van 2 augustus 1963 op het gebruik van de talen in bestuurszaken;

» Overwegende dat de aankoopverklaringen bescheiden zijn die aan de private bedrijven zijn opgelegd door de wet van 26 januari 1960 en het K.B. van 29 januari 1960;

» Overwegende dan ook dat de verkopers van radiotoestellen voor de aankoopverklaringen de taal moeten gebruiken van het gebied waar hun exploitatiezetel gevestigd is, zijnde in casu het Nederlands;

» Overwegende, ten andere, dat volgens de artikelen 50 en 52 van de wet van 2 augustus 1963 de dienst, voor dewelke de aankoopverklaringen bestemd zijn, deze alleen in ontvangst kan nemen indien zij overeenkomstig de wet opgesteld zijn en hij desgevallend de maatregelen moet nemen die voorzien zijn in artikel 52 van de wet;

» Overwegende dan ook dat het centraal bestuur, zijnde in casu de Regie van Telegraaf en Telefoon, in toepassing van de wet, de boekjes van aankoopverklaringen alleen mag afleveren in de taal van het gebied waar het aanvragend bedrijf gevestigd is;

» ..... »

50. In september 1964 werd de aandacht van de V.C.T. gevestigd op sommige maatregelen uitgewerkt door de directie van de Sabena met het oog op de toepassing van de taalwetgeving van 2 augustus 1963. Die maatregelen zouden getroffen worden in afwachting dat, op grond van artikel 37 van deze wet, door de Koning

bijzondere bepalingen zouden worden genomen. (doss. 866).

51. In vergaderingen van 3, 10, 17 en 24 december 1964 onderzocht de V.C.T. een ontwerp van onderrichtingen betreffende de toepassing van artikel 32 van de wet van 2 augustus 1963 (dossier 514).

Dit artikel is zeer belangrijk omdat het de organisatie regelt van de afdelingen in de centrale diensten en tevens bepaalt hoe de ambtenaren worden verdeeld over taalrollen en taalkaders.

Het advies slaat op de toepassingsfeer van artikel 32; op de inschrijving van het personeel op taalrollen; op de taalkaders en hun vaststelling, zo voor de betrekkingen gelijk aan en boven die van directeur als voor de overige; op de tweetalige adjuncten; op de verkregen rechten; op de raadpleging van de V.C.T. en op de vereiste speciale taalkennis.

Verder ging de V.C.T. de vraagstukken na welke rezen door de organieke kaders (globale of uitgeverke).

Ook gaf de V.C.T. haar advies:

- 1) over de weerslag van de taalwetgeving op het uitwerken van kaders;
- 2) over de trappen der hiërarchie op taalgebied (art 32 § 3 vierde lid).

Ten slotte werden besproken de te volgen procedure en het toezicht van de V.C.T.

52. Daarmede komen we aan het einde van deze aantekeningen nopens de beginactiviteit van de V.C.T. Wij namen de vrijheid abstractie te maken van menig dossier, dat wel in behandeling werd genomen, maar

waarvan het huidig stadium de lezer niet kan interesseren.

Indien het mogelijk was praktisch vele dossiers aan te raken welke in de afdelingen aanhangig werden gemaakt, kan dit niet gebeuren ten overstaan van de meer dan 200 vragen om advies en klachten waarvoor de voltallige vergadering van de V.C.T. bevoegd lijkt.

F.F.M. DE KEMPENEER

Dr. jur. - Lic. not.

Lid van de Vaste Commissie
voor Taaltoezicht.

(1) Cfr. U. VANDERMOLEN in Administratief Lexicon, V^o Gebruik der talen in bestuurszaken, nr. 81.

(2) Kamer, Zitting 1961-62, Doc. 331, nr. 1 van 30.3.1962, blz. 9-10.

(2bis) Kamer, Zitting 1961-1962, Doc. 331 nr. 1, dd. 30 maart 1962, blz. 9 en 10.

(3) De benoemingen der vaste en plaatsvervangende leden gebeurden door K.B. van 23 maart 1964 (Belgisch Staatsblad 1.4.1964, blz. 3350).

Door K.B. van 1 juni 1964 werd in de vervanging voorzien van een ontslagnemend plaatsvervangend lid (Belgisch Staatsblad, 17 juni 1964, blz. 6751).

(4) Deze voordrachten werden gedaan op 12 maart 1964 (zie Parlementaire Handelingen, Kamer van Volksvertegenwoordigers nr. 53 van dezelfde datum, blz. 32-33 en 37-38).

(5) De Kamer van Volksvertegenwoordigers wees tot voorzitter aan de heer R. J. Renard (Parl. Handelingen van 12 maart 1964, blz. 38).

(6) Zie K.B. van 2 maart 1964 (Belgisch Staatsblad, 4.3.1964, blz. 2051 e.v.) gewijzigd door K.B. van 18 maart 1964 (Belgisch Staatsblad, 26.3.1964, blz. 3112).

(7) Zie o.a. K.B. van 16 juni 1964 (Belgisch Staatsblad, 14 augustus 1964, blz. 8838); van 22 juni 1964, 8 juli, 13 juli en 16 juli 1964 (Belgisch Staatsblad van dezelfde datum, blz. 8840).

(8) Hierna afgekort V.C.T. geheten.

(9) Er werd van uitgegaan dat minstens de inoverweging-neming moet zijn geschied van de klachten of adviesvragen, en dan nog maar in zoverre ze in dit bestek de lezer belang kunnen inboezemen.

Het Concurrentierecht in Euromarktverband

Commentaar bij de beschikking van de Commissie der Europees Economische Gemeenschap inzake Grundig-Consten.

(Toepassing van artikel 85 van het Verdrag van Rome).

I. Inleiding.

1. Het Verdrag van Rome beoogt de harmonische ontwikkeling van de economische activiteit binnen de gehele Gemeenschap, een gestadige en evenwichtige expansie, een grotere stabiliteit, een toenemende verbetering van de levensstandaard en nauwere betrekkingen tussen de in de Gemeenschap verenigde Staten te bevorderen. Onder de maatregelen die de Gemeenschap zal aanwenden tot het bereiken van dat doel voorziet artikel 3 f. de invoering van een regime waardoor wordt gewaarborgd dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt niet wordt vervalst.

De regels betreffende de mededinging (artikelen 85 en 86) bepalen enkele overeenkomsten die door het Verdrag van Rome als onverbreikbaar met de doelstellingen van de Gemeenschap worden beschouwd. Hierbij wordt in artikel 85 § 1 de vrije economische activiteit inzake overeenkomsten onder ondernemingen beperkt en sommige uitingen ervan als van rechtswege nietig verklaard (art. 85 § 2). Artikel 85 § 3 bepaalt ten slotte aan welke positieve en negatieve voorwaarden de door paragraaf 1 bedoelde overeenkomsten dienen te beantwoorden om aan de rechtsnietigheid voorzien bij paragraaf 2 te kunnen ontsnappen.

2. Een vrij uitvoerige literatuur werd in het daglicht

gezonden ten einde de betekenis van bedoeld artikel 85 toe te lichten. (1)

De Commissie van de E.E.G. heeft de taak der juristen vergemakkelijkt door het treffen van een eerste beschikking die aan de hand van een concreet voorbeeld tegelijkertijd onderzoekt of de voorwaarden van toepasselijkheid van artikel 85 § 1 en deze van artikel 85 § 3 aanwezig zijn. Het gaat over de beschikking van 23 september 1964 inzake Grundig-Consten. (2)

3. Over welke overeenkomst heeft de Commissie uitspraak gedaan?

Iedereen kent de Duitse fabriek Grundig, die o.m. radio en televisie-apparaten bouwt. Deze firma heeft binnen de Euromarkt de vertegenwoordiging van haar producten per lidstaat aan één firma, die voor eigen rekening werkt, toevertrouwd. Ingevolge een contract van deze aard is de Franse firma Consten alleenvertegenwoordiger voor Frankrijk van de Grundigproducten. Als essentiële elementen van het contract vermelden we de verplichting door Grundig aangegaan enerzijds om in Frankrijk alleen aan Consten te leveren, en anderzijds om aan zijn afnemers in andere landen, inclusief in Duitsland, het verbod op te leggen de door hen verkochte Grundig artikelen te exporteren buiten het hun toegewezen werkgebied. Consten mag geen andere Duitse ondernemingen, die vergelijk-

bare produkten vervaardigen, vertegenwoordigen en niet met de contractartikelen concurrerende artikelen of produkten die zij bij duitse grossiers heeft aangekocht. Voor de Handelsrechtbank van de Seine heeft Consten de tegenstelbaarheid tegenover derden van haar alleen-vertegenwoordigingscontract ingeroepen, de eis gesteld dat UNEF bedoelde overeenkomst zou eerbiedigen en voorgoedhouden dat de niet eerbiediging dezer overeenkomst als een daad van oneerlijke mededinging diende te worden beschouwd.

Zolang de overeenkomst duurt is Consten gemachtigd zich voor de distributie der Grundigartikelen te bedienen van het merk GINT (Grundig International) dat in 1957 ten name van Consten in Frankrijk werd gedeponeerd.

Consten heeft evenwel de verplichting dit depot te schrappen zodra aan het hierboven vermelde exclusiviteitscontract een einde zou komen.

4. In de loop van het jaar 1961 blijkt dat een andere franse firma UNEF, Grundigapparaten in Frankrijk verkoopt die zij bij duitse grossiers heeft aangekocht. Voor de Handelsrechtbank van de Seine heeft Consten de tegenstelbaarheid tegenover derden van haar alleen-vertegenwoordigingscontract ingeroepen, de eis gesteld dat UNEF bedoelde overeenkomst zou eerbiedigen en voorgoedhouden dat de niet eerbiediging dezer overeenkomst als een daad van oneerlijke mededinging diende te worden beschouwd.

Los van deze actie heeft Consten tegen UNEF een vordering ingesteld wegens inbreuk op het merk GINT.

UNEF doet beroep op de nietigheid van de alleen-verkoopsovereenkomst op grond van artikel 85 van het Verdrag van Rome en richt een verzoek tot de Commissie om de nietigheid van genoemde overeenkomst vast te stellen en deze krachtens artikel 85 te verbieden.

De Rechtbank van Koophandel van de Seine veroordeelt UNEF, die beroep aantekent. Het Hof van Beroep te Parijs besluit in een arrest van 26 januari 1963 het geding op te schorten tot na de beslissing van de Commissie over het verzoek van UNEF (3).

Op 29 januari 1963 betekent Grundig aan de Commissie der E.E.G. het exclusiviteitscontract dat haar met Consten bindt.

Aldus wordt het dossier én door de klacht én door de betekening van de overeenkomst bij de Commissie aanhangig gemaakt.

II. De overeenkomst Grundig-Consten valt onder de toepassing van het artikel 85 § 1.

Met deze beslissing hakt de commissie een knoop van belang door. Zij bevestigt inderdaad dat het exclusiviteitscontract onder toepassing valt van artikel 85 § 1. Zij gaat dus niet alleen verder dan het arrest Bosch van april 1962 (4), zij stelt bovendien een einde aan haar eigen aarzelingen terzake, aarzelingen die o.m. tot uiting kwamen in haar mededelingen gepubliceerd in het Publicatieblad der Europese Gemeenschappen van 9 november 1962.

Op grond van welke constataties komt de Commissie tot deze conclusie?

1. De overeenkomst is afgesloten tussen ondernemingen. Deze vaststelling behoeft wel geen verder commentaar.

2. De overeenkomst beperkt en vervalst de mededinging binnen de Gemeenschappelijke Markt.

De beperking en de vervalsing van de mededinging binnen de Gemeenschappelijke Markt resulteren volgens de Commissie uit het feit dat Grundig zich niet alleen verbonden heeft noch direct noch indirect aan andere ondernemingen dan Consten in het door de overeenkomst bestreken gebied te leveren maar boven-

dien aan alle handelaren van Grundigprodukten, die gevestigd zijn buiten Frankrijk, het verbod op te leggen de bedoelde producten naar Frankrijk te exporteren. Alle franse firma's zijn dus voor de voorziening in Grundigartikelen exclusief op Consten aangewezen en zijn derhalve, zegt de Commissie in hun keuzemogelijkheden beperkt (5).

Hiertegen heeft Grundig aangevoerd dat de concurrentie zich in zo sterke mate in het stadium van de produktie afspeelt dat de aanwijzing van een alleen-vertegenwoordiger geen verstoring in de concurrentieverhoudingen kan veroorzaken.

De Commissie weerlegt deze opwerping met twee argumenten die niet zeer solied zijn.

a) Het eerste argument bevat in zijn bewijsvoering een contradictie.

Inderdaad de commissie betoogt: «Wanneer de distributie van producten via verschillende schakels plaatsvindt, is er sprake van een mededingingsbeperking in de zin van artikel 85 lid I, wanneer de mededinging in slechts één distributiefase verhinderd of beperkt wordt. Het feit, dat art. 85 lid I, de termen «verhinderen» en «beperken» naast elkaar stelt, zowel als de bewoordingen van alinea a) van artikel 85 lid 3 tonen aan dat het voor de toepasselijkheid van artikel 85 lid 1, niet noodzakelijk is dat elke vorm van concurrentie in alle distributiefazen wordt verhinderd (6).

b) Het tweede argument poneert dat er slechts van concurrentie sprake kan zijn wanneer zij bestaat voor artikelen van een zelfde merk. «De gebruiker kan ingevolge de bestaande verschillende uiterlijke en gedeeltelijk ook technische kenmerken geen prijsaanbiedingen vergelijken zolang het niet een artikel van eenzelfde merk betreft (7).

Wanneer bvb. Grundigprodukten tegen een hogere prijs aan de consument worden aangeboden dan vergelijkbare produkten, is het voor de gebruikers nauwelijks na te gaan of het verschil veroorzaakt wordt hetzij door hogere produktiekosten, wellicht tengevolge van een kwaliteitsverschil, dan wel doordat de verkoopsorganisatie van Grundig met hogere kosten werkt dan die van andere fabrikanten. Wanneer daarentegen voor welke reden ook de door de «officiële» distributieketen verkochte Grundigprodukten duurder zijn dan diezelfde produkten, verkocht door een parallel verkoopsysteem, is de situatie voor de consument doorzichtig en beschikt hij over reële keuzemogelijkheden.

Derhalve is de concurrentie bij de distributie, in het bijzonder ook die tussen groothandelaren die artikelen van hetzelfde merk verkopen, van groot belang. Dit geldt te sterker daar de distributiekosten een aanmerkelijk deel van de totale kostprijs uitmaken.

Het komt ons voor dat de commentatoren van de beschikking Grundig-Consten onvoldoende aandacht hebben besteed aan het feit dat de Commissie hier de termen «gebruikers» en «verbruikers» door elkaar aanwendt, confusie die trouwens voor het steekhoudende van haar redenering past.

Als de Commissie in de eerste passus van de gebruikers spreekt doelt ze dan op diegenen t.o.v. wie Consten de leverancier is, m.a.w. de detailhandelaren?

Vermoedelijk wel en zulks voor tenminste twee redenen: op blz. 2550/64 waar de Commissie onderzoekt of aan de overeenkomst Grundig-Consten het voordeel van artikel 85 § 3 kan worden toegestaan zegt zij «in de handel moet onder voordelen niet alleen worden verstaan de verbetering van de distributie die de gebruikers, in dit geval met name de kopers, d.w.z. de detailhandelaren in Frankrijk — ten goede komt...»

Een tweede reden die ons aanzet voorop te stellen

dat de Commissie met gebruikers de detailhandelaren bedoelt, resulteert o.m. uit de derde passus waar de Commissie zegt dat de concurrentie bij de distributie in het bijzonder ook die tussen groothandelaren die artikelen van hetzelfde merk verkopen, van groot belang is.

Bestaat twijfel nopens de betekenis van «gebruikers» in de eerste passus dan wordt men getroffen doordat in de tweede passus de Commissie consument en gebruiker als synoniem aanwendt. De Commissie plaatst zich hier resoluut op het vlak van de consument voor wie de «situatie moet doorzichtig zijn». Hier staan we dan ofwel voor een redeneringsfout, zoniet voor een «missing link» in de redenering van de Commissie.

Inderdaad tussen de officiële grossier Consten of de parallele UNEF en de consument staan de ontelbare detailhandelaren.

Gesteld dat op het grossiersvlak meer doorzichtigheid van de markt zou moeten bestaan — quod non — vermits de kleinhandelaar over de nodige vakkunde beschikt om de verschillende aangeboden artikelen kwalitatief te kunnen onderscheiden — dan moet voor de consument precies door toedoen van de kleinhandelaar de nodige doorzichtigheid worden verzekerd.

De Commissie spreekt van een officiële distributieketen voor Grundig en van een parallel verkoopsysteem. Beide systemen bestaan op het grossiersniveau maar op het vlak van de detailhandel is het bestaan van deze twee distributiesystemen voor de verkoop van Grundig-artikelen niet bewezen.

Wij schreven hierboven redeneringsfout of missing link in de redenering.

Laten wij dat toelichten: het is een redeneringsfout in de mate dat men de dualiteit van het distributiesysteem zonder contrôle, van het grossiersvlak op het detailvlak overhevelt en hierbij vergeet dat de detailhandelaar door zijn vakkundige uitleg, het publiek wel zal inlichten over de verschillende technische kenmerken van de apparaten van diverse merken die hij verkoopt.

Ofwel is er een «missing link» in de redenering en is de toestand zo dat op het detailvlak eveneens exclusiviteitsverdragen zouden bestaan tussen Consten en zekere detailhandelaren, waarbij deze laatsten o.m. de verplichting zouden hebben aangegaan exclusief Grundigproducten te verkopen, ze exclusief bij Consten te betrekken en tegen door Consten vastgestelde prijzen aan het publiek te verkopen (8).

Gesteld dat dergelijk «exclusief distributienet op het detailhandelvlak» niet bestaat, dan worden alle hypothesen mogelijk. Nemen alle detailhandelaren dezelfde winstmarges, eerbiedigen zij hun verkoopprijzen?

In de veronderstelling dat UNEF alleen aan «parallele detailhandelaren» bvb. discounthouses zou verkopen, hoe gedragen deze zich? Nemen zij dezelfde winstmarges als de traditionele kleinhandelaars? Het zijn al vragen waarover de Commissie ons onwetend laat.

In ieder geval het betoog van de Commissie is niet overtuigend en haar conclusie als zouden de concurrentiemogelijkheden moeten bestaan onder de artikelen van eenzelfde merk is absoluut niet bij te treden.

Niet alleen gaat de Commissie verder dan de Amerikaanse rechter voor wie het volstaat dat de concurrentie op het product mogelijk blijft (9), bovendien mist haar conclusie elke economische fundering.

Zij had moeten nagaan welke de plaats is die Grundig op de franse markt inneemt en onderzoeken welke de weerslag is van de overeenkomst Grundig-Consten op de franse markt der onder het contract ressorterende artikelen.

3. De overeenkomst moet de handel tussen de lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden (10).

In het onderzoek van deze derde voorwaarde steunt de Commissie zich op de neutrale betekenis van de formulering «susceptible d'affecter le commerce entre états membres» voorkomend in de franse tekst van artikel 85 en miskent zonder meer de toch andersluidende nederlandse formulering «ongunstig beïnvloeden» en de tussenin staande formuleringen «prejudicere» (italiaanse tekst) en «beeinträchtigen» (duitse tekst).

De Commissie die haar beschikking in het Frans heeft opgesteld baseert haar argumentatie op de neutrale betekenis van het woord «affecter» wat overduidelijk blijkt uit haar weerlegging van het argument gesteund op het feit dat gedurende de tijd dat de overeenkomst functioneert, de Duits-franse handel in Grundigproducten is toegenomen.

Inderdaad het antwoord van de Commissie luidt: «Dit argument is niet steekhoudend daar het voor de toepassing van art. 85 voldoende is dat een concurrentiebeperking in de zin van artikel 85 lid 1, tengevolge heeft dat de handel tussen lidstaten zich onder andere omstandigheden ontwikkelt dan zonder deze beperking het geval zou geweest zijn, en dat de invloed daarvan op de marktomstandigheden van enige betekenis is».

Noteren wij bij dit antwoord, dat naast de kwestie is wanneer men uitgaat van de nederlandse formulering «van aard ongunstig te kunnen beïnvloeden» (11), dat het tevens t.o.v. de franse formulering «susceptible d'affecter» zonder betekenis is omdat volgens de stelling die de Commissie inneemt elk contract tussen partners in twee landen gevestigd een toestand in het leven roept die anders is dan deze die zou hebben bestaan zonder contract, m.a.w. elk contract van die aard zal in de zin die de Commissie er aan geeft de handel tussen de lidstaten beïnvloeden. Dergelijke interpretatie strekt er toe de derde voorwaarde, noodzakelijk om het artikel 85 § 1 toepasselijk te maken, in feite te supprimeren.

III. Kan aan de overeenkomst Grundig-Consten het voordeel van art. 85 § 3 worden toegekend?

Even het geheugen opruimen: Volgens art. 85 § 3 kunnen de bepalingen van artikel 85 § 1 buiten toepassing verklaard worden voor een overeenkomst die bijdraagt tot de verbetering van de productie of van de verdeling der producten of tot bevordering van de technische of economische vooruitgang mits een billijk aandeel in de daaruit vloeiende voordelen de gebruikers ten goede komt, en zonder nochtans aan de betrokken ondernemingen

a) bepalingen op te leggen welke voor het bereiken van deze doelstelling niet onmisbaar zijn,

b) aan deze ondernemingen de mogelijkheden te geven voor een wezenlijk deel van de betrokken producten de mededinging uit te schakelen.

Onderzoeken wij nu hoe de Commissie de twee positieve en de twee negatieve criteria aan de hand van de overeenkomst Grundig-Consten toetst.

1. De Commissie somt de argumenten op door de partijen aangevoerd om te bewijzen dat de overeenkomst bijdraagt tot de verbetering van de productie en van de verdeling van de betrokken artikelen.

Zij gaat op deze argumenten niet in, onderzoekt ze niet en besluit: «bij wijze van veronderstelling zullen we aanvaarden dat de verbetering van de productie en van de verdeling als gegeven wordt beschouwd».

2. Komt een billijk aandeel in de voordelen van de overeenkomst de gebruikers ten goede?

Hier dienen twee vragen vooraf te worden beantwoord: Wat verstaat men door voordelen enerzijds, wie zijn de gebruikers anderzijds?

De gebruikers, zegt de Commissie, het zijn in dit geval met name de kopers, d.w.z. de detailhandelaren in Frankrijk.

Door voordelen dient te worden begrepen, de verbetering van de distributie door grotere keuzemogelijkheden of gemakkelijker aankoopmogelijkheden. Verder zijn er de prijzen en de leveringsvoorwaarden.

Op de vraag hebben de franse detailhandelaren een billijk aandeel in de voordelen, antwoordt de Commissie negatief omdat er «na aftrek van verschillen op het gebied van invoerrechten en belastingen, nog een belangrijk prijsverschil tussen Frankrijk en Duitsland bestaan heeft en dat dit verschil ook thans nog aanwezig is».

Er is niet de minste twijfel dat de door de Commissie vastgestelde prijsverschillen, die niet toe te schrijven zijn, volgens haar althans, aan hogere winstmarges bij de Franse dan bij de Duitse detailhandel, zwaar hebben doorgewogen in het geheel van haar beslissing.

De vraag stelt zich evenwel, hoe heeft de Commissie haar onderzoek gedaan? De lectuur van de uiteenzetting der feiten geeft terzake slechts weinig uitleg, wat meer is, zij geeft de indruk van enige verwarring. Inderdaad op blz. 2546/64 heeft de Commissie het over de catalogusprijs voor een bepaald type Grundig-bandopnemer die einde 1962 in Frankrijk 44 % hoger ligt dan in Duitsland, verschil dat, rekening houdend met de toegestane kortingen (door de Franse detailhandelaren) nog tenminste 23 % bedraagt.

De Commissie citeert vervolgens een mededeling van de partijen die toegeven dat begin 1964 de werkelijke verkoopprijzen voor verschillende apparaten in Frankrijk ongeveer 20 % hoger waren dan de verkoopprijs in Duitsland (na aftrek van de invoerrechten en belastingen). Maar hier gaat het dan over een draagbaar radiooestel, een combinatiemeubel en een bandopnemer. Benevens de onnauwkeurigheid inzake het vergelijkingsmaterieel, kan men zich de vraag stellen of de Commissie aan de vastgestelde verschillen, geen te grote betekenis heeft gehecht en vooral niet uit het oog heeft verloren dat de «Gemeenschappelijke Markt» nog geen realiteit is. De handel van Duitsland naar Frankrijk is nog steeds een exportoperatie die fataal prijsverschillen in het leven moet roepen tussen de prijs aangerekend in het moederland en elders. Deze verschillen lijken onvermijdelijk en inherent aan het feit dat de introductie van een artikel op een vreemde markt steeds kosten meebrengt — kosten die niet alleen deze van publiciteit en garantie zijn, door de Commissie op 3 % geraamd — die geleidelijk verminderen naarmate de verkoop der bedoelde artikelen op de «buitenlandse markt» vorderingen boekt. Stippen wij bovendien aan dat verzendingskosten, kosten resulterend uit grotere investeringen en supplementaire manipulaties steeds ten nadele van de verdeler op de «vreemde markt» spelen.

Dat de parallele importeur UNEF beterkoop kan afzetten dan Consten is vanzelfsprekend; UNEF parasiteert doodeenvoudig op de organisatie door Consten en op kosten van Consten tot stand gebracht.

Wanneer de Commissie besluit «de als gevolg van de absolute gebiedsbescherming mogelijke, en in casu feitelijk vastgestelde prijsverschillen sluiten uit dat een billijk aandeel van de uit de boven onderstelde verbetering voortvloeiende voordelen de gebruikers ten goe-

de komt» dan kunnen we haar conclusie niet bijtreden.

De Commissie vergelijkt hier de Constenprijzen en de UNEF-prijzen, zij had zich de vraag moeten stellen: wat zou de toestand zijn o.m. inzake prijzen, zo de overeenkomst niet had bestaan m.a.w. wanneer wij voor een totaal ongeordende verdeling der Grundigproducten in Frankrijk hadden gestaan? (12).

3. Zijn de beperkingen voorzien in de Grundig-Consten overeenkomst *alle* onmisbaar voor de verwezenlijking van de verbetering van de productie en de verdeling van de producten?

Andermaal beantwoordt de Commissie deze vraag negatief.

Hier trekt de Commissie ten strijde tegen de clausule van absolute gebiedsbescherming en verkondigt dat «men niet inziet waarom Consten ook zonder absolute gebiedsbescherming niet in staat zou zijn als alleenverkoper de Franse markt intensief te bewerken. Indien Consten als alleenvertegenwoordiger in Frankrijk Grundigapparaten verkoopt met handelsmarges die vergelijkbaar zijn met marges die berekend worden door grossiers in de andere landen van de Gemeenschappelijke Markt (13) zou geen enkele in Frankrijk gevestigde handelaar er normaal gesproken belang bij hebben deze produkten buiten Frankrijk in te kopen en daardoor de aan invoer verbonden moeilijkheden op zich te nemen.

De mogelijkheid van nevenimporten kan beschouwd worden als een nuttig correctiemiddel voor prijsverschillen tussen de verschillende landen, zonder dat daardoor de verkooporganisatie in belangrijke mate in haar werking wordt gehinderd.»

De redenering van de Commissie heeft ontegensprekelijk een zeer theoretisch accent. Inderdaad, zij miskent doodeenvoudig datgene wat door een exclusief verdeler wordt gedaan om een artikel op een markt te introduceren en zij vermoedt dat bedoelde verdeler dezelfde inspanningen zal doen wel wetend dat zij ten dele aan parasiterende nevenimporteurs zullen ten goede komen. Bovendien vergist de Commissie zich over de beweegredenen om buiten de normale distributiewegen te importeren. De hoofdbeweegreden is hier niet de winst die dergelijke import rechtstreeks kan opleveren maar wel het prestige verbonden aan het voeren van bekende merkartikelen.

Een firma klasseert zich wanneer zij er in lukt gekende merkartikelen te verkopen. De luister die haar aldus omgeeft komt vervolgens ook ten goede aan de andere, minder gekende artikelen die zij aan de man brengt.

Het economisch belang van de operatie is hier dus de resultante van een psychologisch belang waaraan de Commissie blijkbaar niet gedacht heeft.

4. Hoe staat de Commissie tegenover de argumenten: voorkoop, garantie, service d.w.z. de diensten die normaal door de alleenvertegenwoordiger worden waargenomen?

A. Laten we andermaal de Commissie aan het woord: Grundig of Consten bewijzen niet dat «goed geschatte vooruitbestellingen» verhinderd worden door de mogelijkheid van nevenimporten. Er bestaat geen causaal verband tussen absolute gebiedsbescherming en voorkoop. De afschaffing van de absolute gebiedsbescherming van Consten zal tot gevolg hebben dat nevenimporten, niet meer door gerechtelijke maatregelen verhinderd kunnen worden; diensgevolge zal een zekere continuïteit in de zakenrelaties tussen nevenimporteurs en hun leveranciers (meestal Duitse groot-

handelaren) vergemakkelijkt worden, zodat orders van nevenimporteurs aan Duitse grossiers eveneens tot voorkopen zouden leiden.»

Eens te meer miskent de Commissie hier de economische realiteit. Inderdaad hoe wij het ook anders zouden wensen, er bestaan nog steeds « nationale particulariteiten » die wortelen enerzijds in ons « separaat verleden » anderzijds in technische reglementeringen waarvan een ander Directoraat Generaal van de Commissie der E.E.G. (nl. dat van de Binnenlandse Markt) ten volle beseft in welke mate het uitblijven van hun harmonisatie de vrije circulatie der goederen binnen de Euromarkt stremt.

Nemen wij het voorbeeld van de Grundig televisie-apparaten. Frankrijk heeft wat de televisie-uitzendingen betreft twee standaarden die niet corresponderen aan deze van andere landen. Wanneer dus een Franse nevenimporteur bij een Duits grossier televisie-apparaten zou betrekken die uit de aard der dingen voor de Duitse markt bestemd zijn, zouden deze apparaten totaal onbruikbaar zijn in Frankrijk. Er is dus wel degelijk een provisionele beschikking voor de Franse markt. Grundig moet weten wat zijn Franse afnemer wenst te kopen en hiermee rekening houden in zijn fabricageplan. Dat is een aspect der economische realiteit waaraan een tweede beantwoordt: de alleenvertegenwoordiger bepaalt zijn bestelling in functie tot de mogelijkheden die zijn alleenverkoop hem biedt. Voor hem wordt elke « vooruitbestelling » die dan toch moet gebaseerd zijn op previsions, onmogelijk zo naast hem andere firma's opdagen om dezelfde artikelen te verkopen.

B. Volgens de Commissie faalt ook het argument luidens hetwelk de alleenvertegenwoordiger de fabrikant op de hoogte moet houden van de technische voorschriften en vereisten in het contractgebied. Waarom faalt dit argument volgens de Commissie?

Doeleenvoudig omdat volgens de Commissie tot dat doel speciale organisaties bestaan.

Gesteld dat het argument van de Commissie juist zou zijn en dat speciale organisaties aan de producent de marktwetenschap zouden kunnen diets maken die hij normaal van zijn buitenlandse verdeler moet opdoen — aanvechtbare bewering als men rekening houdt met de enorme diversiteit aan artikelen waarover bedoelde speciale organisaties zich zouden moeten documenteren — dan geeft de Commissie hiermee impliciet toe dat dergelijke marktwetenschap noodzakelijk is en dat zo de producent de keuze heeft ze op te doen bij zijn exclusieve verdeler of bij een gespecialiseerd organisme, hij in deze laatste hypothese voor kosten zal staan die hij in de andere veronderstelling niet had omdat ze door de exclusieve verdeler werden gedragen. Dit argument kan dus uitgespeeld worden — ten dele althans — tegen de Commissie wanneer zij in het bestaande prijsverschil tussen Duitsland en Frankrijk het gevolg van het exclusiviteitscontract ziet en hierbij geen rekening houdt met het verschil in prestaties geleverd door de Franse alleenvertegenwoordiger en de Duitse grossiers.

C. *Garantie en Service.* Terzake verkondigt de Commissie het volgende: « De koper kan slechts garantierechten doen gelden bij zijn eigen leverancier en onder met deze laatste overeengekomen voorwaarden.

Een nevenimporteur, wanneer het hem is toegestaan nevenimporten te verrichten kan met de hulp van zijn leverancier evenzeer als Consten garantiediensten verrichten.

Indien het gaat om service tegen betaling dan is het onverschillig waar een apparaat gekocht is, aangezien de reparatiekosten betaald moeten worden door

degene die de reparatie verlangt. De verrichting van dergelijke reparaties is derhalve een normale ondernemersactiviteit en het is niet in te zien waarom degene die de reparatie verricht er nadeel zou door ondervinden dat hij apparaten repareert die niet door hem geleverd werden.»

De Commissie verliest hier uit het oog dat service slechts in geringe mate een kwestie van betalende reparatie is. Waar het op aankomt is: wie heeft de voorraad wisselstukken, wat inhoudt, wie zal de nodige investeringen doen om de onmisbare voorraad wisselstukken aan te leggen, wie zal de service degelijk en vlug kunnen verzekeren?

Het is onbetwistbaar dat een nevenimporteur zich met deze problemen niet kan inlaten. Bij bepaling interesseert hij zich slechts occasioneel aan één of ander artikel. Hij koopt reeds duurder dan de exclusieve vertegenwoordiger. Hij moet dus kosten die op een normale distributie wegen, vermijden. Een stock wisselstukken gaat hij dienvolgens niet aanleggen. Zijn service zal er onder lijden, laat staan er onmogelijk door worden.

5. De Commissie besluit dat het na haar hierboven geformuleerde stellingname niet meer nodig is na te gaan of de overeenkomst ook de mogelijkheid geeft voor een wezenlijk deel van de betrokken producten, de mededinging uit te schakelen.

6. Er blijft nu voor de Commissie nog haar oordeel te vellen over het probleem opgeworpen door het merk GINT waarvan we gezien hebben onder welke voorwaarden het eigendom is van Consten.

Uitgaande van de overweging dat de absolute gebiedsbescherming bijzonder schadelijk is gebleken voor de verwezenlijking van de Gemeenschappelijke Markt, poneert de Commissie het principe dat Grundig en Consten zich moeten onthouden met behulp van welke middelen ook, daarin begrepen het gebruik van het merk GINT, de nevenimporten van Grundigapparaten in Frankrijk te verstoren of te verhinderen.

De Commissie voelt evenwel zeer duidelijk aan dat zij geen bevoegdheid heeft om zich over de geldigheid van het merk GINT uit te spreken. Zij zegt dan ook zeer terecht: voorzeker mag Consten zijn recht, tegenover derden op grond van het merk GINT gebruiken voor zover het niet gaat om een verstoring of verhindering van nevenimporten van Grundigproducten in het contractgebied. (14)

IV. Korte bespreking van de tekst der beschikking.

1) Dan wanneer men de indruk opdoet aan de hand van de overwegingen dat de Commissie alleen de tegen het Verdrag stuitende bepalingen van de overeenkomst « Grundig-Consten » zal veroordelen (b.v. de clause van absolute gebiedsbescherming) verklaart zij de gehele overeenkomst een inbreuk op artikel 85 (art. 1 van de beschikking). (15)

2) De niet toepasselijkheidsverklaring zoals bedoeld in artikel 85 § 3 wordt geweigerd (art. 2).

3) Door artikel 3 wordt verplichting opgelegd aan Grundig en Consten zich te onthouden van elke gedraging die strekt tot het hinderen of bemoeilijken van het door derde ondernemingen naar vrije keuze betrekken van contractartikelen bij groot- of kleinhandelaars in de Europese Economische Gemeenschap, met het doel deze in het contractgebied door te verkopen.

Deze bepaling betekent dat voortaan Grundig het recht wordt ontzegd aan al zijn afnemers, dus ook

deze die niet bij het proces betrokken waren (16) een exportverbod op te leggen. Zij veroordeelt hierdoor ook de andere exclusiviteitsverdragen die Grundig in de Euromarkt heeft afgesloten.

V. Voorlopig epiloog.

Op 8 december 1964 en op 11 december 1964 werd respectievelijk door de firma's Consten en Grundig bij het Hof van Justitie beroep ingesteld tegen de hierboven besproken beschikking (17). Dit beroep wordt ingesteld op basis van artikel 173 van het Verdrag, het heeft evenwel geen schortende werking (artikel 185 van het Verdrag).

Dr. P. DE VROEDE.

(1) Een bijna volledige bibliografie is aan te treffen in de artikelreeks die de h. A. Deringer sinds december 1962, onder de titel « Les Règles de la Concurrence au sein de la C.E.E. » in het tijdschrift « Revue du Marché Commun » publiceert.

(2) Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen van 20 oktober 1964.

(3) Dit arrest werd gepubliceerd o.m. in Journal des Tribunaux 1963 p. 171.

(4) Rec. Jur. Cour de Justice, VIII, 140, « Qu'il n'est pas exclu que les interdictions d'exporter que vise la Cour d'appel tombent sous la définition de l'art. 85/1 ».

(5) In feite had de Commissie moeten preciseren en zeggen « in hun keuzemogelijkheden van Grundigartikelen ».

(6) Wij begrijpen hier niet best de commentaar van A. Braun in Journal des Tribunaux 1964, p. 672: « Il ne suffit pas qu'une concurrence existe entre producteurs, il faut encore qu'elle soit possible entre les distributeurs à tout le moins au niveau des grossistes. » Waarom dan niet bij alle verdelers zo groot- als kleinhandelaars?

(7) De Commissie die zich zo pas had beroepen op een interpretatie van artikel 85 § 3 al. b gaat nogal gemakkelijk voorbij het daarin geformuleerde principe dat het volstaat dat de concurrentie van de betrokken producten voor een wezenlijk deel blijft bestaan.

(8) De Franse wetgeving verbiedt het stelsel van verkoop tegen vastgestelde prijzen. Trouwens op blz. 2546/64 gewaagt de Commissie van « Werkelijke prijzen » i.e. catalogusprijzen minus kortingen.

(9) Ook Deringer op cit. Revue du Marché Commun 1963 blz. 308-309 is van oordeel dat er van geen concurrentiebeperking sprake kan zijn wanneer er concurrentie onder de producten van eenzelfde aard blijft bestaan.

(10) Aan te stippen valt hierbij dat de Commissie bij haar onderzoek de volgorde der toepassingscriteria wijzigt en de weerslag der overeenkomsten op de handel tussen lidstaten (2e criterium van toepasselijkheid artikel 85 § 1) pas in laatste (i.e. 3e) instantie aanpakt. Deze manier van handelen geeft gelijk aan de auteurs die voorhouden dat de verhandeling, beperking of vervalsing der mededinging het hoofdcriterium is — cf. o.m. Braun op cit. p. 672. Zie ook advies van O.M. bij arrest Hof van Beroep te Brussel — 25 juni 1964 Journal des Tribunaux 1964 blz. 576. Is deze zienswijze geen miskenning én van de letter én van de geest van het Traité?

(11) Het is wellicht niet van belang ontbloeit hier in herinnering te brengen dat Dr. Schumacher, Directeur bij de Algemene Directie der Concurrentie van de Commissie der E.E.G. de mening had geuit: « il faut que le commerce entre Etats membres soit affecté de façon défavorable pour que la clause de susceptibilité de l'art. 85 soit applicable » geciteerd bij E. Wolf. — La législation contre les cartels et les monopoles, son application dans la Communauté Economique Européenne — Journal des Tribunaux 1962, blz. 543. Zie ook Coing, L'interprétation de l'art. 85 du Traité C.E.E. — Journal des Tribunaux 1964 p. 309 die na een diepgaand onderzoek tot de conclusie kwam dat « nadelig beïnvloeden » de goede interpretatie is.

(12) Ook Deringer op cit. Revue du Marché Commun 1963 blz. 302 is van mening dat de vergelijking aldus diende te gebeuren. « En pratique cette considération aboutit à l'établissement d'une comparaison de la situation telle qu'elle existe avec ou sans entente. »

(13) De Commissie is er dus van overtuigd dat alleen Consten inzake prijzen overdrijft. De grossiers in de andere landen der Euromarkt nemen dus normale winsten. Zulks houdt in dat er geen causaal verband bestaat tussen een zgz. overdreven winst en de absolute territoriale bescherming vermits deze ook in de contracten door Grundig met zijn andere alleenverkopers afgesloten, voorkomt.

(14) Zie hierover Deringer — R. Marché Commun 1963 blz. 88 en de aldaar opgegeven literatuur die de zienswijze van de Commissie bijtreedt.

(15) In zijn nota onder Comm. Brussel, 2 december 1963 had Brimont de zeer aanvaardbare stelling verdedigd dat men niet het gehele exclusiviteitscontract als rechtsnietig mag beschouwen maar alleen de clausule die het exportverbod behelst. In dezelfde zin Suetens, Exclusiviteitsovereenkomsten, exportverbod en het E.E.G. Kartelrecht — Rechtskundig Weekblad 1962-63 col. 2.001.

(16) Te noteren dat de Commissie aan Grundig geen verplichting oplegt aan gelijk wie te leveren. In haar overwegingen blz. 2552/64 links bovenaan, had ze reeds te verstaan gegeven dat ze Grundig geen verplichting wou opleggen direct aan andere ondernemingen in het contractgebied te leveren. Zulks betekent dat Grundig mag weigeren te leveren, zulks betekent dat de Commissie de verkoopweigering niet als een inbreuk beschouwt.

(17) Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen 1965 — nr 2 — 17/65 en nr 3 — 21/65.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 11 juni 1964.

Voorzitter: M. Vandermersch.

Raadshoof-verslaggever: M. Polet.

Advocaat-generaal: M. Janssens de Bisthoven.

Advocaten: Mrs. Pirson en Simont.

Huur-verhuur. — Aansprakelijkheid van de huurder voor brand. — Art. 1733 is een toepassing van art. 1732 B.W. — Bewijs, dat de huurder moet leveren, om zijn aansprakelijkheid af te wijzen.

De bepaling van art. 1733 B.W. is een toepassing van de in art. 1732 B.W. vervatte regel op het bijzonder geval van brand. Dit laatste artikel bepaalt dat de huurder aansprakelijk is voor de beschadigingen of de verliezen die gedurende zijn huurperiode ontstaan, tenzij hij bewijst, dat die buiten zijn schuld hebben plaatsgehad.

Uit de combinatie van de artt. 1732 en 1733 B.W. blijkt, dat de huurder niet noodzakelijk moet bewijzen, dat de brand door overmacht ontstaan is; om zijn aansprakelijkheid af te wijzen kan hij volstaan met het bewijs, dat de ramp buiten zijn schuld heeft plaatsgehad.

De niet bestreden vaststelling van de rechter, dat de huurder niet bewijst dat de brand buiten zijn schuld heeft plaats gehad, is voldoende om de veroordeling van de huurder te verantwoorden. De reden van het vonnis, volgens welke « de onmogelijkheid om een fout te hebben begaan, positief moet worden bewezen, of de hypothese van een toeval noodzakelijk moet worden gemaakt door de aangevoerde feiten » is dus ten overvloede gegeven.

Minet t./Tournay.

Gelet op het bestreden vonnis, op 26 mei 1962 gewezen door de Rechtbank te Brussel, rechtdoende in hoger beroep;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet, doordat het bestreden vonnis eiser tot betaling van een bedrag van 423.479 fr. veroordeelt, op grond dat het bedrag van de door de eerste rechter uitgesproken veroordeling moet worden verminderd tot dit bedrag, hoewel het tevens verklaart alle redenen van de eerste rechter, zonder onderscheid, aan te nemen, met inbegrip dientengevolge van de reden volgens welke de rechtsvordering van verweerster tot betaling van 536.655 frank gegrond was; waaruit volgt dat het bestreden vonnis op tegenstrijdige gronden

berust en aldus gewezen is met schending van 's rechters verplichting om zijn vonnis met redenen te omkleden:

Overwegende dat uit het bestreden vonnis en de aan het Hof regelmatig overgelegde stukken blijkt: 1° dat de rechtsvordering strekte tot vergoeding van de brandschade in een villa waarvan eiser huurder was; 2° dat alleen het beginsel van de aansprakelijkheid in geschil was; 3° dat in hoger beroep verweerster instemde met de stelling van eiser die bij subsidiaire conclusie de rechtbank verzocht het bedrag van de tegen hem uitgesproken veroordeling te verminderen;

Overwegende dat de rechter in hoger beroep, zoals de eerste rechter, beslist dat eiser aansprakelijk is voor de schade, maar dat hij, onder de vaststelling « dat partijen erkennen dat het bedrag van de veroordeling moet worden teruggebracht tot 423.479 frank, de schadevergoeding tot dit bedrag vermindert;

Overwegende dat het vonnis waarvan beroep vaststelde dat « de rechtsvordering ertoe strekte verweerder (hier eiser) te doen veroordelen tot betaling van een bedrag van 536.645 frank aan eiseres (hier verweerster) », maar geen reden aangaf om de schade te verantwoorden;

Overwegende dat de redenen van de eerste rechter, die het bestreden vonnis verklaart aan te nemen, alleen het beginsel van eisers' aansprakelijkheid betreffen,

Overwegende dat de rechtbank van beroep dus, zonder zich tegen te spreken, enerzijds, de redenen van de eerste rechter heeft kunnen aannemen en anderzijds het bedrag van de door deze rechter uitgesproken veroordeling heeft kunnen verminderen;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1147, 1302, 1315, 1732 en 1733 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat, al acht het bestreden vonnis bewezen dat de brand van het door eiseres aan eiser verhuurde goed veroorzaakt werd door een vonk die ontsnapt was uit het houtvuur, door eiser in een daartoe gebouwde haard aangemaakt, en die gevallen was op de buitenkant van het strodak dat aldus in brand raakte, en dat het normaal aanmaken van een houtvuur in een daartoe gebouwde haard op zichzelf geen fout is, zelfs bij hevige stormwind die de vonk op het strodak deed neerkomen, het eiser op grond van artikel 1733 van het Burgerlijk Wetboek veroordeelt om de verhuurster voor de brandschade te vergoeden en aldus beslist op grond dat de oorzaak van de brand een daad van verweerder is die door het vonnis als op zichzelf niet schuldig wordt beschouwd, dat hij niet bewijst dat de brand buiten zijn schuld heeft plaats gehad, dat de onmogelijkheid om een fout te hebben begaan positief moet worden bewezen of dat de hypothese van een toeval moet worden noodzakelijk gemaakt door de aangevoerde feiten, dat de gegevens van de zaak zodanige onmogelijkheid of de noodzakelijke tussenkomst van een toeval niet aantonen en dat men zich zeer goed kan voorstellen dat eiser verscheidene fouten heeft begaan, zoals bij voorbeeld het aanmaken van vuur met hout dat vonken kan veroorzaken die, wegens de felle wind op deze dag, krachtig opgezogen werden en naar buiten geworpen voordat zij uitgedoofd waren, ofschoon op een vuur dat onder zulke omstandigheden aangemaakt wordt, nauwlettend moet worden toegezien, wat niet het geval schijnt geweest te zijn,

terwijl, eerste onderdeel, de huurder niet aansprakelijk is voor de brand, indien hij door alle middelen bewijst dat deze ontstaan is zonder dat een fout van zijnentwege die heeft veroorzaakt, en dat hij dus niet

aansprakelijk moet worden verklaard indien wordt vastgesteld, zoals in het onderhavige geval, dat de oorzaak van de brand een niet schuldig gemeente daad van de huurder is, (schending van de artikelen 1147, 1302, 1315, 1732 en 1733 van het Burgerlijk Wetboek) en het bestreden vonnis, dat enerzijds wijst op deze vaststelling en anderzijds verklaart dat eiser niet bewezen heeft dat de brand buiten zijn schuld gebeurd was, de veroordeling van eiser grondt op redenen die elkaar tegenspreken en aldus de verplichting van de rechter om hun beslissing met redenen te omkleden, miskent (schending van artikel 97 van de Grondwet);

terwijl, tweede onderdeel, de huurder, om voor de brand niet aansprakelijk te zijn, voldoende is door alle middelen te bewijzen dat deze niet door zijn schuld is veroorzaakt, maar te wijten is aan een vreemde oorzaak die hem niet kan worden aangerekend, en dat het daartoe wettelijk niet is vereist dat, zoals het vonnis stelt in een algemene regel die iets aan de wet toevoegt, « de onmogelijkheid om een fout te hebben begaan positief wordt bewezen of de hypothese van een toeval noodzakelijk wordt gemaakt door de aangevoerde feiten », zodat het bestreden vonnis onwettig het begrip toeval uitsluitend tot de gevallen van overmacht beperkt (schending van alle in het middel aangehaalde bepalingen);

terwijl, derde onderdeel, de felle wind die volgens de vaststellingen van het vonnis, op deze dag blies en die de brandstichtende vonk krachtig opzooog en op het strodak terugwierp, voor de huurder een vreemde oorzaak was die hem niet kon worden aangerekend (schending van de in het middel aangehaalde bepalingen van het Burgerlijk Wetboek) en dat, aangezien het aanmaken van een houtvuur in een daartoe gebouwde haard zelfs bij het blazen van zodanige wind als niet schuldig wordt beschouwd, de rechters in feitelijke aanleg dienden te antwoorden op de conclusie waarbij eiser stelde dat hij bij het gebruik van deze haard geen enkele veroorzakende fout had begaan en dat te dien aanzien het bestreden vonnis niet passend antwoordt op de conclusie waarbij eiser deed gelden « dat men hem geen gebrek aan toezicht kon verwijten, daar elk houtvuur vonken doet ontstaan, met welk feit bij de bouw van de haard en van de schouw rekening moet worden gehouden...; dat de huurder recht heeft om in alle omstandigheden vuur te maken...; dat op het branden van het houtvuur toezicht is uitgeoefend, aangezien het dienstmeisje verklaarde de haard te hebben gevuld toen het nodig was; dat bovendien een doorlopend toezicht in geen oorzakelijk verband zou hebben gestaan met de ramp, daar de huurder, zelfs al kijkt hij voortdurend naar de brandende houtblokken, toch niet kan verhinderen dat zij op een gegeven ogenblik vonken met meer kracht afgeven, bij voorbeeld wanneer een kwast in het hout losspringt of wanneer het hout klooft » (schending van artikel 97 van de Grondwet), terwijl de verklaring van het vonnis « dat men zich zeer goed kan voorstellen dat de appellante verscheidene fouten kan hebben begaan », bovendien in het onzekere laat of die fouten « die men zich kan voorstellen », betrekking hadden op het gebruik van de haard en op het toezicht erop, of zij, in de onderstelling dat zij werden begaan, in oorzakelijk verband stonden tot de brand, of zij feitelijk in de bekende omstandigheden van het geval mogelijk waren, en niet alleen theoretisch « konden worden voorgesteld », en het door zijn onduidelijkheid niet mogelijk maakt toezicht uit te oefenen op de wettelijkheid van de beslissing der rechters in feitelijke aanleg met betrekking tot het schuldig karakter van de gedraging die men zich heeft voorgesteld of met betrekking tot hun verband met

de bedoelde brand, wat neerkomt op niet motivering van die beslissing (schending van alle in het middel aangehaalde bepalingen) :

Over het eerste onderdeel :

Overwegende dat het vonnis waarvan beroep weliswaar stelt dat de oorzaak van de brand een daad van eiser is, welke daad het « op zich zelf niet schuldig » noemt, maar tevens verklaart « dat het normaal aanmaken, zelfs bij stormwind, van een houtvuur in een daartoe gebouwde haard op zichzelf geen positieve fout oplevert »;

Overwegende dat de daad die het vonnis « op zich zelf niet schuldig » noemde, dus is « de daad een houtvuur in de haard te hebben aangemaakt »;

Overwegende dat, in strijd met wat het middel veronderstelt, het vonnis niet vaststelt dat eiser geen enkele fout begaan heeft.

Dat het eerste onderdeel van het middel berust op een verkeerde uitlegging van het vonnis waarvan de bestreden beslissing de redenen heeft aangenomen, en dus feitelijke grondslag mist;

Over het tweede onderdeel :

Overwegende dat luidens artikel 1733 van het Burgerlijk Wetboek de huurder aansprakelijk is voor de brand, tenzij hij bewijst dat de brand is ontstaan door toeval of overmacht, of door een gebrek in de bouw, of dat de brand van een naburig huis is overgeslagen;

Overwegende dat deze bepaling een toepassing is van de in artikel 1732 van het Burgerlijk Wetboek vervatte regel op het bijzonder geval van de brand;

Overwegende dat dit artikel bepaalt dat de huurder aansprakelijk is voor de beschadigingen of de verliezen die gedurende zijn huurtijd ontstaan, tenzij hij bewijst dat die buiten zijn schuld hebben plaats gehad;

Overwegende dat uit de combinatie van de voornoemde artikelen 1732 en 1733 blijkt dat in geval van brand de huurder niet noodzakelijk moet bewijzen dat de brand door overmacht ontstaan is; dat hij om zijn aansprakelijkheid af te wijzen kon volstaan met het bewijs dat de ramp buiten zijn schuld heeft plaats gehad;

Overwegende dat de eerste rechter vaststelt dat « de verweerder... niet bewijst dat de brand buiten zijn schuld heeft plaats gehad »;

Overwegende dat die vaststelling die door het bestreden vonnis wordt overgenomen en die niet aangevallen wordt door de voorziening, voldoende is om de bestreden beslissing te verantwoorden;

Overwegende dat de reden van het bestreden vonnis volgens welke « de onmogelijkheid om een fout te hebben begaan, positief moet worden bewezen of de hypothese van een toeval noodzakelijk moet worden gemaakt door de aangevoerde feiten », dus ten overvloede gegeven is;

Dat de grief, aangevoerd in het tweede onderdeel van het middel, zich beperkt deze reden te bestrijden en dus niet ontvankelijk is wegens gemis van belang;

Over het derde onderdeel :

In zover dit onderdeel de schending van artikel 97 van de Grondwet inroept :

Overwegende dat eiser bij de conclusie, voor de rechtbank genomen, stelde « dat uit de omstandigheden waaronder de brand ontstaan is, blijkt dat de huurder geen enkele fout heeft begaan »; dat hij te dien aanzien

onder meer deed gelden « dat men aan de huurder geen gebrek aan toezicht kan verwijten... dat op het branden van het houtvuur toezicht is uitgeoefend en dat bovendien een doorlopend toezicht niet in oorzakelijk verband zou staan met de ramp »;

Overwegende dat het bestreden vonnis er met nauwkeurigheid en zonder dubbelzinnigheid op wijst « dat men zich zeer goed kan voorstellen dat de appellent (hier eiser) fouten heeft begaan, zoals bij voorbeeld... het aanmaken van een vuur met hout dat vonken kon veroorzaken die, wegens de felle wind op deze dag, krachtig opgezogen werden en naar buiten geworpen voordat zij uitgedoofd waren; dat op een vuur dat onder zulke omstandigheden aangemaakt wordt, nauwlettend moet worden toegezien, wat niet het geval schijnt geweest te zijn »;

Overwegende dat het vonnis aldus passend antwoordt op het door eiser voorgedragen middel;

In zover het middel de schending inroept van de artikelen 1147, 1302, 1315, 1732 en 1733 van het Burgerlijk Wetboek :

Overwegende dat het vonnis vaststelt dat uit de gegevens van de zaak niet « de noodzakelijke tussenkomst van een toeval » blijkt en « dat in het onderhavige geval vaststaat dat de wind hevig was, maar dat geen enkele van de... gehoorde getuigen de toestand als abnormaal heeft beschreven »;

Overwegende dat uit deze vaststellingen, die op een soevereine beoordeling van de feiten berusten de rechter wettelijk heeft kunnen afleiden dat eiser niet bewezen had dat de brand door toeval of overmacht was ontstaan;

Dat het derde onderdeel van het middel niet kan worden aangenomen;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt eiser in de kosten.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 14 december 1964.

Voorzitter : M. Mast.

Raadsheren : M.M. Mees en Adriaens.

Substituut-auditeur-generaal : M. De Leye.

Advokaten : Mrs. Houtekier en Cambier.

1. Openbare ambtenaren en beambten. — Inrichting der kaders en betrekkingen. — Bevorderingen.
2. Syndicaal statuut. — Syndicale Raad van Advies. — Bevoegdheid.

1. *Uit artikel 19 van het K.B. van 25 april 1956 tot vaststelling van het statuut der personeelsleden van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel, en uit artikel 34 van het K.B. van 14 januari 1954 houdende organiek reglement van genoemd Ministerie, vloeit voort dat, behalve wanneer een gemotiveerd besluit, genomen op eensluidend advies van de Eerste minister, na advies van de directieraad, er anders over beschikt, geen ambtenaar van de vierde administratieve klasse kan worden bevorderd tot de derde klasse dan bij vacature van een betrekking die tot de derde klasse behoort, d.i. een betrekking waarvoor de Minister ter uitvoering van artikelen 32 en 33 van het organiek reglement bepaald heeft dat het personeelslid tot de derde klasse moet behoren om het overeenkomstig ambt te vervullen; dat de vacature*

van een betrekking veronderstelt niet alleen dat die betrekking onbezet is doch voor alles dat zij bestaat, m.a.w. dat zij ingesteld is.

De zes verweermiddelen van de Belgische Staat worden punt voor punt weerlegd (zie nader het vonnis).

2. Uit de artikelen 1, 2, 6 en 7 van het K.B. van 20 juni 1955 houdende syndicaal statuut der openbare diensten blijkt dat het personeel van de buitenlandse diensten van genoemd ministerie, met uitzondering van de vreemdelingen aangewend in diplomatieke en consulaire posten, van de ereconsuls en van het personeel van de ereconsulaten, valt onder de toepassing van het syndicaal statuut en dat de syndicale raad van advies uitspraak doet over elk voorstel betreffende o.m. de organisatie van de diensten en van het werk, wanneer het betrekking heeft op het ganse personeel horende onder het ministerie waarbij hij is ingesteld.

Naaykens t/ Belgische Staat (1. Minister van Buitenlandse Zaken; 2. Minister van Binnenlandse Zaken).

Arrest nr. 10.926.

Gezien de verzoekschriften dd. 24 maart en 31 juli 1959;

Gelet op het arrest dd. 8 juni 1962, waarbij de debatten zijn heropend en de heer Substituut-auditeur-generaal De Leye, met het aanvullend onderzoek is belast;

Overwegende dat het beroep ingesteld bij verzoekschrift dd. 24 maart 1959 strekt tot vernietiging:

1° van het koninklijk besluit van 26 november 1958 waarbij de hierna genoemde ambtenaren der vierde administratieve klasse van de Buitenlandse Dienst, op 1 november 1958 tot de derde administratieve klasse worden bevorderd: P. Anciaux Henry de Faveaux, H. Bayens, G. Barthelemy, A. Boelaerts, J. Bouha, G. Brigade, A. Bulens, A. Chaval, A. Coesens, baron H. d'Anethan, E. Decastiaux, Th. De Dobbeleer, F. Emond, E. Harford, J. Herpin, E. Leemans, R. Lion, E. Longestaey, Ch. Muller, R. Panis, A. Paternotte de la Vaillee, M. Rijmenans, A. Serruys, L. Steyaert, R. Thimister, J. Trouveroy, J. van den Bloock, P. Van Haute, R. Watteuw en C. Werck;

2° van het koninklijk besluit van 15 december 1958 waarbij de hierna genoemde ambtenaren der vierde administratieve klasse van de Buitenlandse Dienst, op 1 november 1958 tot de derde administratieve klasse worden bevorderd: R. Delvaux, Graaf J. des Enfants d'Avernas, E. Dever, F. Fontaine, J. Groothaert, J. Lodewijck, M. Lonny, E. Luyckx, J. Raeymaeckers, R. Vaes en J. Verwilghen;

Overwegende dat het beroep ingesteld bij verzoekschrift dd. 31 juli 1959 strekt tot vernietiging van het koninklijk besluit van 31 maart 1959, waarbij A. De Vogelaere, M. Dupret, G. Lion-Levie, R. Schoumaker en A. Selliez, ambtenaren der vierde administratieve klasse van de Buitenlandse Dienst op 1 maart 1959, met ranginneming op 1 november 1958, tot de derde administratieve klasse worden bevorderd;

Overwegende dat de koninklijke besluiten van 26 november en 15 december 1958 op 29 januari 1959, het koninklijk besluit van 31 maart 1959 op 17 juni 1959 bij uittreksel in het Belgische Staatsblad zijn bekendgemaakt;

Overwegende dat de Raad van State bij arrest dd. 8 juni 1962 heeft beslist dat het belang van verzoeker om de vernietiging van de bestreden besluiten na te

streven, afhangt van de gegrondheid van de middelen die hij ontleent aan de schending van artikel 19 van het koninklijk besluit van 25 april 1956 tot vaststelling van het statuut der personeelsleden van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en van artikel 34 van het koninklijk besluit van 14 januari 1954 houdende organiek reglement van genoemd ministerie of aan de schending van de artikelen 1, 2, 6 en 7 van het koninklijk besluit van 20 juni 1955 houdende syndicaal statuut van het personeel der openbare besturen;

Overwegende dat het administratief dossier van de zaak ondanks herhaald aandringen eerst op 4 september 1963 aan de Raad van State werd toegezonden;

Overwegende dat de directieraad van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel op 11 juli 1958 heeft beraadslaagd over de bevorderingen tot de derde administratieve klasse van de Buitenlandse Dienst; dat, volgens de notulen van die vergadering, werd vastgesteld dat het aantal van de ambtenaren van de vierde klasse — ietwat meer dan honderd — abnormaal hoog was, verder werd uiteengezet dat alle ambtenaren die op dat tijdstip de rang van eerste secretaris hadden voor het einde van het jaar 1962 tot de derde administratieve klasse moesten worden bevorderd, dat de benoeming van die honderd en enige ambtenaren moest gespreid worden over de jaren 1958, 1959, 1961 en 1962 en dat dit kon geschieden, hetzij, door ieder jaar een groep van ongeveer twintig, hetzij door om de negen of tien maanden, een groep van twaalf tot achttien ambtenaren te benoemen; dat uit die notulen voorts blijkt dat de directieraad, na beraadslaging, de bevordering voorstelde van twintig ambtenaren en deed opmerken « dat het tijdsverloop tussen de benoemingen vanzelfsprekend rechtstreeks verband houdt met het aantal ambtenaren dat men telkens wenst te bevorderen, dat die tijd ongeveer een jaar zou moeten bedragen doch dat het niet gewenst lijkt dat de bevorderingen noodzakelijkerwijs om de twaalf maanden geschieden »; dat uit de randaantekeningen op die notulen aangebracht blijkt dat de Minister van Buitenlandse Zaken het eens was met die laatste opmerking en met de spreiding van de benoemingen; dat het bevorderingsvoorstel op 13 augustus 1958 ter kennis van het betrokken personeel werd gebracht en dat verzoeker ertegen bezwaar indiende; dat de directieraad in zijn vergadering van 12 september 1958, om een beter taalevenwicht te bereiken, voorstelde benevens de twintig reeds voorgedragen ambtenaren nog vijf andere te benoemen; dat dit voorstel op 16 september 1958 ter kennis van het personeel werd gebracht en tot een nieuw bezwaarschrift van verzoeker aanleiding gaf; dat de directieraad opnieuw bijeenkwam op 28 oktober 1958 en, op de vroeger gedane voorstellen terugkomend, besliste nieuwe voorstellen te doen met « strikte inachtneming van artikel 19 van het Statuut, bepaling krachtens welke de ambtenaren eerst tot de derde klasse kunnen worden bevorderd wanneer een tot deze klasse behorend ambt openstaat » en de bevordering voorstelde van dertig ambtenaren, waarvan de namen werden opgegeven met vermelding van de functies op dat tijdstip uitgeoefend door de betrokkenen; dat elf van de vijftientwintig vroeger voorgestelde ambtenaren niet langer behoorden bij degenen waarvan de bevordering op 28 oktober 1958 werd voorgesteld; dat de notulen van de vergadering voorts vermelden dat « de tweeëntwintig ambtenaren die op deze lijst niet voorkomen en die de vereiste anciënniteit hebben aan de Minister zullen worden voorgesteld om tot de derde klasse te worden bevorderd wanneer hun

functies die met die klasse overeenstemmen zullen worden toevertrouwd»; dat als op het tijdstip van het voorstel uitgeoefend ambt werden vermeld: handelsadviseur (twee maal), eerste ambassadesecretaris (negen maal), eerste gezantschapssecretaris, waarnemend consul-generaal, aangesteld consul-generaal (zes maal), waarnemend adviseur bij het departement (vier maal), vast zaakgelastigde, kabinetschef, adjunct-kabinetschef; dat benevens de namen van drie ambtenaren respectievelijk de volgende vermeldingen voorkomen: «waarvan de post tot de rang van consulaat-generaal zal worden verheven», «Kabinet van de secretaris-generaal», «aangewezen voor het consulaat-generaal te Osaka»; dat de notulen geen bescheid geven over de vraag in welke betrekkingen wordt voorgesteld de betrokkenen te bevorderen; dat daarop, na een nieuwe bekendmaking aan de betrokken ambtenaren en een nieuw bezwaarschrift waarin verzoeker zijn vroegere bezwaren handhaafde, het koninklijk besluit van 26 november 1958 werd genomen; dat de directieraad op 27 november 1958 opnieuw vergaderde en besliste aan de Minister de bevordering voor te stellen van elf ambtenaren, waarvan de namen worden opgegeven met vermelding van «de functie waarmede zij belast zijn of zullen belast worden»; dat die ambtenaren, op één na, dezelfde zijn als degenen die reeds op 11 juli en 12 september waren voorgedragen doch niet meer op 28 oktober 1958; dat naast die namen de volgende vermeldingen voorkomen: aangewezen als Kabinetschef van de Minister van Buitenlandse Handel - geroepen om de functies van ambassaderaad te Tokio uit te oefenen — aangewezen om de Dienst belast met de problemen van internationale samenwerking op wetenschappelijk gebied te leiden — (Algemene directie van de politiek) — voorgesteld als tweede ambassaderaad te Parijs en te Washington — voorgesteld om de functies van directeur bij het centraal bestuur, van handelsraad te Ottawa, van tweede ambassaderaad te Londen, uit te oefenen — voorgesteld voor de post van consul-generaal te Frankfurt — voorgesteld als adjunct-consul-generaal te New York; dat dit voorstel dezelfde dag ter kennis van de betrokken personeelsleden werd gebracht; dat verzoeker opnieuw een bezwaarschrift indiende en dat de directieraad op 19 december 1958 kennis nam van de ingebrachte bezwaren en besliste zijn voorstel te bevestigen; dat het koninklijk besluit houdende bevordering van de voorgedragen ambtenaren inmiddels reeds op 15 december 1958 genomen was; dat de directieraad in zijn vergaderingen van 12 december 1958, 9 en 23 januari 1959 nieuwe voorstellen deed in verband met de bevordering tot de derde administratieve klasse; dat volgens de notulen van eerstgenoemde vergadering alsdan werd uiteengezet dat aan de ambassade te Oslo een ambassaderaad in plaats van een ambassadesecretaris zou moeten worden toegevoegd en werd voorgesteld dat M. Dupret zou worden aangewezen als ambassaderaad te Oslo, hetgeen zijn bevordering tot de derde administratieve klasse zou tot gevolg hebben; dat volgens de notulen van de vergadering van 9 januari 1959 drie ambtenaren waaronder de enige reeds op 11 juli 1958 voorgestelde doch tot dusver niet bevorderde ambtenaar, werden voorgesteld om te worden bevorderd en dat voor de ene werd vermeld «ambtenaar van de Nederlandse taalrol, thans consul bij het consulaat-generaal te Amsterdam en die op het Centraal Bestuur zal worden teruggeroepen na de aankomst van het nieuwe posthoofd»; voor de tweede «die de functies van tweede politieke Raad te Washington uitoefent», voor de derde «voorgesteld als zaakgelastigde te Colombo»; dat volgens de notulen

van de vergadering van 23 januari 1959 de directieraad de mening uitdrukte dat «de taken van de 4e directie van de Algemene Directie van de politiek in de Dienst Kulturele Betrekkingen de aanwezigheid vereisen van een ambtenaar bekleed met de graad van directeur» en hij derhalve de bevordering tot de derde administratieve klasse voorstelde van G. Lionlevie, waarvan «een lid van de raad verklaart dat zij die functies tot gehele voldoening van haar hiërarchische meerderen uitoefent»; dat volgens de bekendmaking, op 14 februari 1959 aan de betrokken personeelsleden gedaan, de in de notulen als reeds zonder onderscheid worden voorgesteld als «uit te oefenen»; dat verzoeker een nieuw bezwaarschrift indiende waarin hij ook tegen het niet nakomen van de artikelen 33 en 34 van het koninklijk besluit van 14 januari 1954 en van artikel 19 van het koninklijk besluit van 25 april 1956 opkwam; dat daarna het koninklijk besluit van 31 maart 1959 werd genomen;

Overwegende dat verzoeker onder meer doet gelden dat de bestreden besluiten genomen zijn met schending van artikel 19 van het koninklijk besluit van 25 april 1956 tot vaststelling van het statuut der personeelsleden van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel, alsmede van de artikelen 33 en 34 van het koninklijk besluit van 14 januari 1954 houdende organiek reglement van genoemd Ministerie, doordat, hoewel uit die bepalingen voortvloeit dat bevorderingen tot de derde klasse eerst kunnen geschieden wanneer een tot die klasse behorende betrekking openstaat en geen bevordering kan voorgesteld of gedaan worden dan in geval van vacature van een ambt, de bestreden besluiten bevorderingen verlenen tot betrekkingen, die niet vacant zijn en zelfs geen organiek bestaan hebben; dat hij in dit verband voorhoudt dat er geen kader van de individuele ambten, door de Minister van Buitenlandse Zaken vastgesteld overeenkomstig artikel 33 van het koninklijk besluit van 14 januari 1954, bestaat, dat er derhalve geen regelmatig ingestelde tot de derde administratieve klasse behorende betrekkingen bestonden op 1 november 1958 en dan ook niet vacant konden worden verklaard en dat trouwens uit de gehele gevolgde procedure blijkt dat niet vooraf uitgemaakt was in welke vacante betrekkingen moest worden voorzien;

Overwegende dat krachtens artikel 19 van het koninklijk besluit van 25 april 1956, behoudens toepassing van artikel 34, tweede lid, van het organiek reglement, de ambtenaren eerst tot de 3e, de 2e en 1ste klasse worden bevorderd, wanneer een tot deze klasse behorende betrekking openstaat, de directieraad, wanneer er aanleiding is tot bevordering, aan de Minister voorstellen doet welke gegrond zijn op de waarde der ambtenaren en hun geschiktheid tot het waarnemen der vacante betrekking en de bevordering tot een hogere graad bij koninklijk besluit geschiedt; dat artikel 33 van het organiek reglement luidt als volgt: «De minister van Buitenlandse Zaken stelt het kader vast van de individuele ambten in elke van de diplomatieke en consulaire zendingen en van de permanente afvaardigingen bij internationale instellingen die bij koninklijk besluit mochten aangesteld zijn. Hij bepaalt de graad waarvan het personeelslid titularis moet zijn of de klasse waartoe hij moet behoren om ieder van de ambten te vervullen. Overeenkomstig deze regelen, kent hij de ambten in deze zendingen en afvaardigingen toe aan de personeelsleden der carrière buitenlandse dienst en de kanselarij-carrière...»; dat luidens artikel 34 van het organiek reglement, geen benoeming of bevordering kan voorgesteld of gedaan worden dan in geval van vacature

van een ambt en van deze regel evenwel kan afge-
weken worden bij gemotiveerd besluit, genomen op
eensluitend advies van de Eerste Minister, na advies
van de directieraad; dat voorts artikel 32 van het-
zelfde reglement bepaalt dat de Minister van Buiten-
landse Zaken het kader vaststelt van de individuele
ambten in elke dienst van het hoofdbestuur van het
Ministerie, dat hij de graad bepaalt waarvan het per-
soneelslid titularis moet zijn of de klasse waartoe hij
moet behoren om ieder van die ambten te vervullen
en dat, overeenkomstig deze regelen, de individuele
ambten in het hoofdbestuur worden toegekend, ener-
zijds aan de personeelsleden van de carrière Hoofd-
bestuur, binnen de grenzen van het daartoe bij konink-
lijk besluit vastgesteld kader, en anderzijds, aan de
personeelsleden der carrière buitenlandse dienst en
der kanselarijcarrière volgens de behoeften van de
dienst; dat ten slotte, luidens artikel 10, tweede lid,
van genoemd reglement de directieraad, op verzoek
van de Minister of van de secretaris-generaal, voor-
stellen doet aan de Minister inzake oprichting en
afschaffing van posten in het buitenland en inzake
hoofdbestuur of in buitenlandse posten;

Overwegende dat uit artikel 19 van het koninklijk
besluit van 25 april 1956 en uit artikel 34 van het
organiek reglement voortvloeit dat, behalve wanneer
een gemotiveerd besluit, genomen op eensluitend ad-
vies van de Eerste Minister, na advies van de directie-
raad, er anders over beschikt, geen ambtenaar van de
vierde administratieve klasse kan worden bevorderd
tot de derde klasse dan bij vacature van een betrek-
king die tot de derde klasse behoort, d.i. een betrek-
king waarvoor de Minister ter uitvoering van de arti-
kel 32 en 33 van het organiek reglement bepaald
heeft dat het personeelslid tot de derde klasse moet
behoren om het overeenkomstig ambt te vervullen;
dat de vacature van een betrekking veronderstelt niet
alleen dat die betrekking onbezet is doch vóór alles
dat zij bestaat, m.a.w. dat zij ingesteld is; dat immers
de regel volgens welke geen benoeming of bevordering
kan geschieden dan bij vacature van een betrekking
uitdrukking geeft aan het beginsel dat benoemingen
of bevorderingen worden gedaan om te voorzien in de
behoefte van de dienst en niet ter wille van degenen
die een benoeming of bevordering betrachten; dat die
regel het bestaan veronderstelt van openbare betrekkin-
gen die los staan van de personen die ze bekleden
en waarvan de instelling derhalve niet kan worden
vereenzelvigd met de benoeming of bevordering van
de personen die ze moeten bekleden; dat de tegen-
overgestelde opvatting inderdaad tot de gevolgtrekking
zou nopen dat bedoelde regel, althans wanneer het gaat
niet om een reeds bestaande en bezette betrekking
doch om een niet bestaande betrekking onmogelijk kan
worden geschonden en dan ook zonder enige betekenis
is; dat derhalve, al kan een zodanige betrekking worden
ingesteld terzelfder tijd als de benoeming of bevorde-
ring in die betrekking geschiedt, het ook in dit geval
om twee wel onderscheiden rechtshandelingen gaat,
waarvan de eerste niet kan worden geacht besloten
te liggen in de tweede en moet blijken uit een niet
te miskennen wilsuitdrukking van de overheid die be-
voegd is om de betrekking in te stellen; dat voorts
uit genoemde artikelen 32 en 33, waar zij bepalen dat
de Minister het kader van de individuele ambten vast-
stelt in elke van de door de Koning ingestelde diplo-
matieke en consulaire zendingen en permanente af-
vaardigingen bij internationale instellingen, alsmede
in elke dienst van het hoofdbestuur van het Ministerie,
blijkt dat het instellen van de betrekkingen bij alge-
mene of alleszins onpersoonlijke maatregel en in be-

ginsel vooraf moet gebeuren; dat trouwens, mocht dit
niet het geval zijn, het voorschrift, vervat in dezelfde
artikelen, dat de ambten toegekend worden overeen-
komstig deze regelen, d.i. binnen de perken van het
vastgesteld kader en met inachtneming van de klasse
waartoe de ambtenaar moet behoren, geen betekenis
zou hebben en dat het voorschrift vervat in artikel 19
van het Statuut, volgens hetwelk de directieraad aan
de Minister bevorderingsvoorstellen doet die gegrond
zijn o.m. «op de geschiktheid om de vacante betrek-
king waar te nemen» geen toepassing zou kunnen
vinden; dat, ten slotte, in de veronderstelling dat uit
artikel 10, tweede lid van het organiek reglement
kan worden afgeleid dat de directieraad zowel de in-
stelling van betrekkingen als de oprichting van posten
in het buitenland aan de Minister kan voorstellen en
in zodanig geval de geschiktheid van een ambtenaar
kan onderzoeken ten aanzien van een betrekking waar-
van hij de instelling voorstelt, dan toch om de hier-
boven opgegeven redenen duidelijk moet blijken dat hij
zowel de instelling van de betrekking als de bevor-
dering voorstelt en dat de Minister zich zowel met het
ene als met het andere voorstel verenigt;

Overwegende dat de tegenpartij toegeeft dat «het
kader van de ambtenaren van de buitendienst van het
Ministerie nooit het voorwerp heeft uitgemaakt van
een bijzonder besluit»; dat zij echter voorhoudt; 1° dat
«het onmogelijk is de vooruitzichten, voor de vervul-
ling van taken die in het raam van de internationale
betrekkingen vanzelf en op essentiële wijze als zeer
beweeglijk voorkomen, vooraf vast te leggen» en dat
«de benoemende overheid niet gebonden is aan een
kader... dat zich voordoet als een afzonderlijke orga-
nieke of reglementaire akte»; 2° dat «waar in de klas-
sieke afdelingen van het Rijksbestuur de bevoegdheid
om betrekkingen tot stand te brengen aan het Staats-
hoofd toekomt, het organiek reglement van het Minis-
terie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel
die bevoegdheid aan de Minister zelf toekent» en dat
die bevoegdheidsregeling ertoe strekt «de initiatief-
nemende overheid van alle dwang vrij te houden
opdat zij met meer soepelheid zou kunnen handelen
met het oog op de behartiging van dringende en afge-
wisselde noodwendigheden en waarvoor het hoofd van
het departement alleen de verantwoordelijkheid moet
dragen onder de uitsluitende politieke controle van
de Kamers»; 3° dat de Minister de beslissing tot het
instellen van nieuwe ambten en tot vaststelling van de
vacature van ambten die niet meer moesten worden
opgericht omdat zij bestonden, reeds had genomen
vooraleer de directieraad moest beraadslagen over de
wijze waarop in die vacante betrekkingen moest wor-
den voorzien, dat verzoeker van zodra hij kennis had
van de bevorderingsvoorstellen wist dat die betrek-
kingen bestonden en dat er beslist was daarin te voor-
zien, dat hij die beslissing alsdan niet bestreden heeft
en hij dit derhalve thans niet meer kan doen; 4° dat
de ministeriële beslissingen waarbij betrekkingen wor-
den open verklaard en waarbij nieuwe betrekkingen wor-
den ingesteld trouwens niet vatbaar zijn voor vernie-
tiging wegens hun beweerde onwettigheid omdat zij
uitsluitend betrekking hebben op een vraag die valt
onder de directionaire bevoegdheid van de Minister,
te weten «hoe aan de behoeften van de dienst kan
worden tegemoet gekomen en hoeveel ambten daartoe
moeten tot stand worden gebracht»; 5° dat «de
ministeriële beslissing tot instelling van nieuwe ambten,
voor zover het om nieuwe ambten ging, trouwens een
verworven feit was ten minste vanaf het ogenblik dat
de gewraakte benoemingen werden gedaan» en dat die
beslissing op regelmatige wijze werd genomen vermits

een benoeming gedaan door de overheid die bevoegd is om het kader vast te stellen, wat de instelling van de betrekking betreft, hetzelfde rechtsgevolg als een besluit tot vaststelling van het kader heeft; 6° dat de betrekkingen waarin door de bestreden benoemingen is voorzien « eenheden zijn uit de begrotingsposten » en als zodanig gedekt zijn door de goedkeuring van de begroting van het Ministerie door de Wetgevende Kamers;

Overwegende, wat het eerste punt van het verweer van de tegenpartij betreft, dat de bewering dat het onmogelijk is vooraf een kader van de betrekkingen van de Buitenlandse Dienst vast te stellen, mocht zij gegrond zijn, twijfel zou kunnen doen rijzen omtrent de doelmatigheid en het nut van de regelen vervat in de door verzoeker ingeroepen bepalingen, doch niet wegneemt dat die regelen bestaan en de betekenis hebben die, zoals hierboven is aangetoond, eraan moet worden gehecht;

Overwegende, wat het tweede punt betreft, dat niet wordt betwist dat het, krachtens het organiek reglement, de Minister en niet de Koning staat bewust kader vast te stellen, doch dat het middel van verzoeker precies afgeleid is uit het ontbreken van een kader vooraf door de Minister vastgesteld, althans van ministeriële beslissingen tot instelling van de betrekkingen waarin de bestreden bevorderingen konden geschieden;

Overwegende, wat het derde punt betreft, dat de tegenpartij niet aantoont welke betrekkingen reeds op 1 november 1958 of op 1 maart 1959, data waarop de bestreden bevorderingen uitwerking hebben, bestonden en alsdan vacant waren; dat uit geen enkel stuk van het dossier blijkt dat de Minister voor dat de directieraad de bevorderingsvoorstellen heeft gedaan, de betrekkingen welke aan die voorstellen ten grondslag moesten liggen had ingesteld vanaf 1 november 1958 of 1 maart 1959; dat integendeel, zoals uit de hierboven gegeven uiteenzetting van de feiten blijkt, tal van bijzonderheden erop wijzen dat er niet alleen geen algemene maatregel doch zelfs geen bijzondere beslissingen tot instelling van die betrekkingen vooraf door de Minister waren genomen, zoals de niet dienstige vermelding in het voorstel dd. 28 oktober 1958 van de door de betrokken ambtenaren alsdan uitgeoefende functies in plaats van de vermelding van het vereiste aantal vacante betrekkingen behorende tot de derde administratieve klasse, de vermelding in de voorstellen zowel van betrekkingen in de ministeriële kabinetten die niet kunnen worden gerekend bij de betrekkingen in de Buitenlandse Dienst of in een dienst van het Hoofdbestuur als van betrekkingen die blijkbaar nog moesten ingesteld worden; dat, behalve wellicht voor de betrekking van ambassadeur te Oslo en die van directeur bij de 4e directie van de Algemene Directie van de politiek in de Dienst kulturele betrekkingen, uit de notulen van de vergaderingen van de directieraad niet blijkt dat deze de instelling van een betrekking heeft voorgesteld, zodat de Minister niet kan worden geacht naderhand betrekkingen te hebben ingesteld overeenkomstig voorstellen hem door de directieraad gedaan; dat, in strijd met de bewering van de tegenpartij, verzoeker, wanneer de bevorderingsvoorstellen hem ter kennis werden gebracht, wel kon weten dat er vacante betrekkingen in voldoende aantal moesten bestaan opdat de bevorderingsvoorstellen en de bevorderingen op regelmatige wijze zouden tot stand komen, doch niet wist dat die betrekkingen inderdaad waren ingesteld en dat hij integendeel, althans in zijn laatste bezwaarschrift, uiting heeft gegeven aan zijn overtuiging dat

dit niet het geval was; dat hem niet kan worden verweten dat hij zomin veronderstelde bijzondere beslissingen tot instelling van betrekkingen als de door hem als onbestaand geachte algemene maatregel met dezelfde strekking afzonderlijk heeft bestreden;

Overwegende, wat het vierde punt betreft, dat niet de vernietiging wordt nagestreefd van enige beslissing van de Minister tot instelling van betrekkingen doch integendeel de vernietiging van benoemingen, tot stand gekomen zonder dat de betrekkingen waarin zij moesten voorzien zijn ingesteld;

Overwegende, wat het vijfde punt betreft, dat de bestreden bevorderingen bij koninklijk besluit zijn gedaan; dat die bevorderingen, volgens de ingeroepen bepalingen, slechts konden geschieden bij vacature van betrekkingen behorende tot de derde administratieve klasse; dat zodanige vacature, krachtens het organiek reglement, slechts mogelijk was ingeval de betrekkingen bij algemene of alleszins onpersoonlijke maatregel door de Minister waren ingesteld en dat, zoals reeds is gezegd, uit geen enkel stuk van het dossier blijkt dat de Minister enige beslissing heeft genomen tot instelling van de betrekkingen, behalve wellicht wat betreft de twee voornoemde; dat de regelmatigheid van de bevorderingsbesluiten derhalve afhing van het voorhanden zijn van zodanige maatregel; dat trouwens in die koninklijke besluiten, die zich ertoe beperken de betrokken ambtenaren te bevorderen tot de derde administratieve klasse zonder enige vermelding van de betrekkingen waarin zij worden benoemd, geen enkele aanwijzing kan worden gevonden dat zij strekken tot het instellen van betrekkingen;

Overwegende, wat het zesde punt betreft, dat de uitvoerende macht de goedkeuring van de nodige kredieten door de Wetgevende Kamers behoeft om de bezoldiging te betalen van de ambtenaren door haar benoemd in door haar ingestelde betrekkingen, doch niet om die ambtenaren te benoemen noch om die betrekkingen in te stellen; dat het niet-nakomen van de regelen die zij zichzelf heeft voorgeschreven met betrekking tot de benoemingen en de instelling van betrekkingen derhalve niet kan worden gedekt door de goedkeuring van de begroting waarop de uitgaven zijn ingeschreven die voortvloeien uit de aldus gedane benoemingen en ingestelde betrekkingen;

Overwegende dat uit het dossier niet blijkt en de tegenpartij niet aantoont dat, behalve wellicht M. Dupret en G. Lion-Levie, de voornoemde ambtenaren zijn bevorderd in tot de derde administratieve klasse behorende betrekkingen die ofwel konden worden geacht reeds te bestaan en op 1 november 1953 of 1 maart 1959 onbezet waren ofwel met ingang van een van die data werden ingesteld; dat het bewijs daarvan zowel als van het tegenovergestelde enkel kan worden geleverd door administratieve bescheiden waarover alleen de tegenpartij beschikt, dat zulks niet in het vermogen van verzoeker ligt en dat hij derhalve niet hoeft te bewijzen in welke betrekkingen geen ambtenaren konden worden bevorderd omdat die betrekkingen niet bestaan of, in geval zij konden worden geacht te bestaan, nog steeds bezet waren op een van bovenvermelde data; dat voorts uit de bestreden koninklijke besluiten noch uit het dossier blijkt dat aan de voorschriften van artikel 34, tweede lid van het koninklijk besluit van 25 april 1956 is voldaan;

Overwegende dat, tot de gegrondheid van het door verzoeker ingeroepen middel moet worden besloten behalve wellicht in zover het gericht is tegen de bevordering van Dupret en van G. Lion-Levie; dat, echter, gelet op het tweede middel door verzoeker ingeroepen, eerst in geval dit middel ongegrond mocht worden

bevonden, moet worden onderzocht of het eerste middel ook, wat de bevordering van genaamden betreft, gegrond is;

Overwegende dat verzoeker inderdaad ook de schending inroept van de artikelen 1, 2, 6 en 7, van het koninklijk besluit van 20 juni 1955 houdende syndicaal statuut der openbare diensten; dat hij voorhoudt dat, mochten de betrekkingen waarin voornoemde ambtenaren zijn bevorderd ingesteld zijn, de instelling op onregelmatige wijze is geschied wijl geen desbetreffend voorstel voor advies werd voorgelegd aan de syndicale raad van advies van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel;

Overwegende dat uit die artikelen blijkt dat het om betrekkingen tot stand te brengen aan het Staatspersoneel van de buitenlandse diensten van genoemd Ministerie, met uitzondering van de vreemdelingen aangewend in diplomatieke en consulaire posten, van de ereconsuls en van het personeel van de ereconsulaten, valt onder de toepassing van het syndicaal statuut en dat de syndicale raad van advies uitspraak doet over elk voorstel betreffende o.m. de organisatie van de diensten en van het werk, wanneer het betrekking heeft op het ganse personeel of op een gedeelte van het personeel horende onder het ministerie waarbij hij is ingesteld; dat het verslag aan de Koning dat aan het koninklijk besluit van 20 juni 1955 voorafgaat, als voorbeeld van voorstellen betreffende de organisatie van de diensten waarover de syndicale raad van advies moet worden geraadpleegd, de voorstellen tot instelling, afschaffing en verandering van betrekkingen vermeldt;

Overwegende dat uit het dossier niet blijkt dat de syndicale raad van advies van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel werd geraadpleegd over een voorstel tot instelling van de betrekkingen waarin M. Dupret en G. Lion-Levie zijn bevorderd en dat de tegenpartij toegeeft dat om geen zodanig advies werd verzocht; dat ook dit middel gegrond is;

Overwegende dat de beroepen ontvankelijk en gegrond zijn;

Besluit :

Artikel 1.

Vernietigd zijn :

1° het koninklijk besluit van 26 november 1958 waarbij de hierna genoemde ambtenaren der vierde administratieve klasse van de Buitenlandse Dienst, op 1 november 1958 tot de derde administratieve klasse worden bevorderd : P. Ancieux Henry de Faveaux, H. Baeyens, G. Barthelemy, A. Boelaerts, J. Bouha, G. Brigode, A. Bulens, A. Chaval, A. Coesens, baron R. d'Anethan, E. Decastiaux, Th. De Dobbeleer, F. Emond, E. Harford, J. Herpin, E. Leemans, R. Lion, E. Longerstaeck, Ch. Muller, R. Panis, A. Paternotte de la Vaillee, M. Rijmenans, A. Serruys, L. Steyaert, R. Thimister, J. Trouveroy, J. van den Bloock, P. Van Haute, R. Watteeuw en C. Werck;

2° het koninklijk besluit van 15 december 1958 waarbij de hierna genoemde ambtenaren der vierde administratieve klasse van de Buitenlandse Dienst op 1 november 1958 tot de derde administratieve klasse worden bevorderd : R. Delvaux, Graaf J. des Enfants d'Avernas, E. Dever, E. Fontaine, J. Groothaert, J. Lodewijck, M. Lonny, E. Luyckx, J. Raeymaeckers, R. Vaes en J. Verwilghen;

3° het koninklijk besluit van 31 maart 1959, waarbij A. De Vogelaere, M. Dupret, G. Lion-Levie, R. Schoumaker en A. Selliez, ambtenaren der vierde administra-

tieve klasse van de Buitenlandse Dienst op 1 maart 1959, met ranginneming op 1 november 1958, tot de derde administratieve klasse worden bevorderd.

Artikel 2.

Dit arrest zal bij uittreksel in het Belgische Staatsblad worden bekendgemaakt.

Noot.

Door het arrest van de Raad van State in dato 14 december 1964 inzake Naaykens, wordt de bevordering van 46 diplomaten van de 4e naar de 3e klasse van de carrière buitenlandse dienst teniet gedaan. Dat een beslissing die de loopbaan van zovelen in het gedrang brengt, bij onze diplomatieke en consulaire ambtenaren heel wat deining veroorzaakt, hoeft geen betoog. De weerklank ervan vindt men ook in talrijke persberichten want, o.m. omwille van het nog steeds niet bereikte taalevenwicht op het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel, volgt 's lands openbare opinie sinds ettelijke jaren van nabij wat er aldaar omgaat.

Het arrest inzake Naaykens dient onderzocht te worden in het licht van het bijzonder statuut op de personeelsleden van het betrokken Ministerie van toepassing (1). Daarom is het wenselijk een kort overzicht van de voor hen geldende regelen te geven.

I. Een voorafgaande opmerking : het personeel van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel is niet homogeen. De personeelsleden zijn ingedeeld onder (2) :

— de carrière buitenlandse dienst : de ambtenaren dezer carrière zijn geroepen om in het buitenland diplomatieke of consulaire functies uit te oefenen; zij worden ook voor bepaalde duur of in afwachting van een bestemming belast met het uitoefenen van functies bij het hoofdbestuur van het Ministerie; de heer Naaykens behoort tot die carrière;

— de carrière hoofdbestuur : het is niet doenlijk de individuele ambten in het merendeel van de diensten van het hoofdbestuur toe te kennen aan personeelsleden die in principe een ambt in den vreemde uitoefenen. Voor bepaalde functies zijn vaste titularissen nodig en hiervoor komen personeelsleden in aanmerking die niet te onderscheiden zijn van hun collega's uit om het even welk ander Rijksbestuur;

— de kanselarijcarrière : de personeelsleden van de kanselarijcarrière zijn normaal in dienst bij een diplomatieke zending of een konsulaat in den vreemde, alwaar zij de louter administratieve taken verrichten.

II. Op de personeelsleden van de carrière buitenlandse dienst en van de kanselarijcarrière is het Statuut van het Rijkspersoneel slechts gedeeltelijk van toepassing (3).

Luidens artikel 66, lid 2, van de Grondwet benoemt de Koning de ambtenaren bij het algemeen bestuur en bij de *buitenlandse betrekkingen*, behoudens de bij de wet voorziene uitzonderingen. Artikel 66 maakt dus een onderscheid tussen de twee soorten ambten.

De voorstaanders van een bijzonder administratief statuut voor de diplomaten wijzen op het feit dat de betrokkenen doorgaans een ambt in het buitenland uitoefenen en dat zij — en ook hun echtgenote — wegens de blangrijkheid en de aard van de uitgeoefende functies bijzondere eigenschappen moeten hebben.

Deze traditionele stelling overtuigt ons minder dan vroeger, want de afstanden zijn door de moderne com-

municatiemiddelen overbrugd, zodanig dat de plaats waar men te werk is gesteld hoe langer hoe minder van belang is en er zijn talrijke leden van het Rijks-personeel die soms bestendig in den vreemde hun diensten presteren zonder dat de noodzaak zich laat gevoelen voor hen een extra statuut uit te werken.

Hoe ook, de werving en de loopbaan van de ambtenaren der carrière buitenlandse dienst — zoals trouwens ook die van de personeelsleden der kanselarij-carrière die we verder buiten beschouwing laten — zijn in Belgisch administratief recht gans anders geregeld dan voor het Rijkspersoneel in het algemeen.

De toelatingseisen tot het wervingsexamen zijn praktisch dezelfde als voor het Rijkspersoneel, doch de kandidaten wier echtgenote de Belgische nationaliteit niet bezit en de gehuwde vrouwen zijn van het vergelijkend examen voor toelating tot de carrière uitgesloten (4).

De kandidaten die in het examen gunstig gerangschikt zijn, maken een proeftijd van twee jaar door. Indien ze voldoening geven, worden zij op het einde van de proeftijd opgeroepen voor een tweede examen, ditmaal voor toelating in vaste dienst.

De ambtenaren van de carrière buitenlandse dienst zijn in zes administratieve klassen gerangschikt (5).

De bevorderingen tot en met de 4e klasse zijn afhankelijk gesteld van strenge objectieve maatstaven, die een volgorde bepalen waarvan niet mag afgeweken worden: de rangschikkingsorde op basis van examens.

Zij die voor het examen voor toelating in vaste dienst slagen, komen in de 6e klasse te staan (gezantschaps-attaché, vice-konsul 2e klasse, attaché bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel). Na drie jaar vaste dienst en op voorwaarde dat zij voor een derde examen — een examen over economische onderwerpen — slagen, gaan de ambtenaren van de 6e klasse tot de 5e klasse over (gezantschapssekretaris 2e klasse, vice-konsul 1e klasse, sekretaris 2e klasse bij het Ministerie/bestuursssekretaris). De ambtenaren van de 5e klasse met drie jaar graadanciënniteit kunnen volgens de rangschikkingsorde bevorderd worden tot de 4e klasse (gezantschapssekretaris 1e klasse, konsul, sekretaris 1e klasse bij het Ministerie).

Van de 4e klasse af, is er geen automatisch recht op bevordering meer: de bevorderingen tot de 3e, 2e en 1e klasse geschieden naar keuze, waarbij rekening wordt gehouden met de waarde van de ambtenaar en zijn bekwaamheid om een in deze klassen eventueel open ambt te bekleden.

De ambtenaren van de 3e klasse (gezantschapsraad, konsul-generaal 3e klasse, raad bij het Ministerie/directeur) worden gekozen onder de ambtenaren van de 4e klasse die gedurende drie jaar deze rang hebben bekleed; er is zes jaar graadanciënniteit nodig voor de ambtenaren van de 3e klasse om in aanmerking te komen voor een benoeming in de 2e klasse (buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister 2e klasse, konsul-generaal 2e klasse/inspekteur-generaal) en zes jaar graadanciënniteit voor de ambtenaren van de 2e klasse opdat de keuze op hen zou kunnen vallen voor een betrekking van de 1e klasse (buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister 1e klasse, konsul-generaal 1e klasse/sekretaris-generaal en directeur-generaal).

De ambtenaar die na achttien jaar vaste dienst niet tot de 3e klasse is bevorderd, loopt het risico bij ambts-ontheffing in het belang van de dienst, ter beschikking te worden gesteld. Laten wij de rekening maken: de loopbaan t/m de 4e klasse neemt minimum negen jaar in beslag, zodat in het gunstigste geval er maximum negen jaar verloopt tussen de bevordering tot de 4e klasse en de eventualiteit te worden aan de dijk gezet.

Het arrest Naaykens heeft precies betrekking tot de overgang van de 4e klasse naar de 3e. Geen automatisme meer. Vrije keuze onder de ambtenaren van de 4e klasse met 3 jaar graadanciënniteit, met dien verstande dat (6):

— een tot de 3e klasse behorende betrekking moet openstaan;

— de direktieraad aan de Minister voorstellen doet die gegrond zijn op waarde der ambtenaren en hun geschiktheid tot het uitoefenen van de vacante betrekkingen.

III. Hoe kan bepaald worden dat een betrekking al dan niet vacant is?

In de Rijksbesturen wordt het kader van het personeel door de Koning vastgesteld. Inderdaad het recht betrekkingen in te stellen, af te schaffen en te veranderen wordt nauw verbonden aan het benoemingsrecht van de Koning (7).

Wat het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel betreft, werden 's Konings bevoegdheden grotendeels aan de Minister overgedragen. Krachtens het organiek reglement van het Ministerie (8) stelt de Minister van Buitenlandse Zaken het kader vast van de individuele ambten in de diensten van het hoofdbestuur van het Ministerie. De personeelsleden van de carrière hoofdbestuur kunnen slechts aangesteld worden binnen de grenzen van een bij koninklijk besluit vastgesteld kader (9). Aan de andere kant kunnen individuele ambten van het hoofdbestuur toegekend worden aan de personeelsleden van de carrière buitenlandse dienst volgens de behoeften van de dienst. Personeelsleden van die carrière worden als buiten kader beschouwd, wanneer zij in afwachting van een nieuwe bestemming, dus momenteel, naar het hoofdbestuur geroept worden.

Verder is de Minister van Buitenlandse Zaken uitsluitend bevoegd om het kader vast te stellen van de individuele ambten in elk van de diplomatieke zendingen, konsulaten en permanente afvaardigingen bij internationale instellingen.

Deze grote bevoegdheid van de Minister van Buitenlandse Zaken in vergelijking met die van de andere leden der regering wordt verklaard door de noodzaak, met soepelheid te kunnen handelen en het hoofd te moeten kunnen bieden aan dringende afwisselende noodwendigheden.

Welnu, het kader van de individuele ambten voor de personeelsleden van de carrière buitenlandse dienst, zowel in het hoofdbestuur als in het buitenland, werd tot dusver door de Minister niet vastgesteld door middel van een bijzonder besluit.

Onder die omstandigheden zal in elk apart geval moeten nagegaan worden of de betrekkingen waarvoor bevorderingsvoorstellen worden gedaan ingesteld zijn: alléén een betrekking die een organiek bestaan heeft kan onbezet zijn.

Het organiek reglement bepaalt trouwens uitdrukkelijk dat geen benoeming of bevordering kan worden voorgesteld dan in geval van vacature van een ambt, behoudens het geval waarin van deze regel bij gemotiveerd besluit, genomen op eensluidend advies van de Eerste minister, wordt afgeweken (10).

Let wel, het statuut brengt in dit principe een essentiële wijziging, in die zin dat de loopbaan van de ambtenaren van de carrière buitenlandse dienst, althans wat de toegang van de 6e, 5e en 4e klasse betreft, zich niet ontwikkelt in functie van de evolutie der kaders, doch steunt op de graadanciënniteit. Daarentegen is de toegang tot de 3e, 2e en 1e klasse afhan-

kelijk gesteld van het bestaan van vacante betrekkingen (11).

Ook de wijze waarop de instelling van een nieuw ambt geschiedt, heeft zijn belang.

Luidens het organiek reglement hoort het de direktieraad toe, op verzoek van de Minister of van de Secretaris-generaal, voorstellen te doen aan de Minister inzake oprichting en afschaffing van diplomatieke zendingen en konsulaten in het buitenland (12). Het reglement kent uitdrukkelijk geen bevoegdheid toe aan de direktieraad om aan de Minister de instelling of afschaffing van betrekking bij de diplomatieke zendingen en konsulaten voor te stellen en de tussenkomst van de direktieraad in deze is m.i. derhalve niet verplicht.

IV. De vraag rijst thans te weten hoe kan worden vastgesteld tot welke van de zes administratieve klassen de openstaande betrekking behoort.

Bij het organiek reglement is een tabel gevoegd waarin de overeenstemming tussen de graden van de verschillende carrières is vastgesteld (13).

Aan de andere kant heeft een in het Belgisch Staatsblad niet gepubliceerd ministerieel besluit van 20 december 1954 bepaald tot welke klas het personeelslid moet behoren om de diverse diplomatieke of konsulaire ambten te kunnen vervullen (14).

V. Voor de toekenning van een openstaande betrekking bij het hoofdbestuur alsook bij een diplomatieke zending of een konsulaat, doet de direktieraad voorstellen aan de minister op diens verzoek of op verzoek van de sekretaris-generaal (15). Indien een bevordering daarmee gepaard gaat, m.a.w. de overgang van een klasse naar een hogere, dan zal, zoals reeds aangestipt, de direktieraad zijn voorstellen dienen te gronden op de waarde van de ambtenaren en hun geschiktheid tot het uitoefenen van de vacante betrekking (16).

Er valt te noteren dat de vroegere regelen met betrekking tot het signalement van iedere ambtenaar t/m de graad van personeelslid 3e klasse (17) niet werden opgenomen in het thans geldende statuut (18) (19).

In de Rijksbesturen is de beoordelingsstaat verplicht voor iedere ambtenaar t/m de rang 12. Mutatis mutandis, op grond van de vastgestelde overeenstemming tussen de graden zou, indien de regelen van het Rijkspersoneel van kracht zijn, een beoordelingsstaat dienen te worden opgemaakt t/m het personeelslid 4e klasse.

VI. Men kan zich voorstellen dat de instelling van een nieuwe betrekking tezelfdertijd als de bevordering geschiedt, maar het gaat steeds om twee onderscheiden rechtshandelingen waarvan de eerste aan de syndikale raad van advies van het ministerie moet worden voorgelegd (20). Daarenboven de wetten en besluiten met betrekking tot vaststelling van kaders van het personeel dienen onderworpen te worden aan de Minister die het Algemeen Bestuur in zijn bevoegdheid heeft en indien ze een vermeerdering van uitgaven veroorzaken, ook aan de Minister van Financiën (21).

Wat de aanstellingen zelf betreft, bepaalt het organiek reglement dat ze worden gedaan bij ministerieel besluit met uitzondering van de aanstellingen in de ambten van sekretaris-generaal, van directeur-generaal en van hoofd der diplomatieke en konsulaire posten (22). De Minister maakt ogenschijnlijk geen gebruik meer van die overdracht van bevoegdheid, ten bewijze waarvan de door het arrest Naaykens vernietigde benoemingen. De argumentatie ten voordele van de grotere bevoegdheid van de Minister van Buitenlandse

Zaken met het oog op het vaststellen van het kader, verliest daardoor veel aan waarde indien men de mogelijkheid in acht neemt om de instelling van het ambt en de bevordering simultaan te doen geschieden.

Tot zover over de administratieve situatie van de personeelsleden van de carrière buitenlandse dienst.

De 46 bevorderingen die door de Raad van State zijn vernietigd, werden klaarblijkelijk gedaan met de bekommernis in blok een hele reeks ambtenaren van de 4e klasse naar de 3e over te hevelen. Terecht heeft de Raad van State het principe gehuldigd — waarvan slechts voor de toegang tot de klassen 6, 5 en 4 wordt afgeweken — dat de benoemingen of bevorderingen worden gedaan om te voorzien in de behoeften van de dienst en niet terwille van diegenen die een benoeming of bevordering betrachten, en dat die regel het bestaan veronderstelt van openbare betrekkingen die los staan van de personen die ze bekleden.

R. VENNEMAN,
Docent aan de

Vrije Universiteit van Brussel.

(1) Zie K.B. van 25 april 1956 tot vaststelling van het Statuut van de personeelsleden van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel, gewijzigd door het K.B. van 24 maart 1961 (Staatsblad van 28 april 1956 en van 6 april 1961).

(2) Art. 1 van K.B. van 25 april 1956.

(3) Art. 3 van K.B. van 25 april 1956.

(4) Art. 5 van K.B. van 25 april 1956.

(5) Art. 12 en volgende van K.B. van 25 april 1956.

(6) Art. 19 van K.B. van 25 april 1956.

(7) P. Wigny, Droit Constitutionnel, Tome II, Brussel 1952, nr 477.

(8) Art. 32, 33 en 34 van het K.B. van 14 januari 1954 houdende organiek reglement van dit Ministerie (Staatsblad van 16.1.1954).

(9) K.B. van 8 februari 1958 houdende vaststelling van het kader der betrekkingen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel. (Staatsblad van 13 dito) en door de achtereenvolgende K.B. aangebrachte aanvullingen en wijzigingen.

(10) Art. 34 van het K.B. van 14 januari 1954.

(11) Art. 19, lid 2, van K.B. van 25 april 1956.

(12) Art. 10, lid 2 van K.B. van 14 januari 1954.

(13) Art. 32, lid 3, van K.B. van 14 januari 1954.

(14) Het M.B. van 20 december 1954 is genomen in uitvoering van art. 33 van het K.B. van 14 januari 1954. Het Ministerie is de mening toegedaan geweest dat onder het regime van de inmiddels opgeheven wet van 18 april 1898 betreffende het gebruik van de Nederlandse taal bij de officiële bekendmakingen, het M.B. van 20 december 1954 niet de algemeenheid van de Staatsburgers aanging en derhalve niet hoefde te worden gepubliceerd. De Minister heeft van het M.B. van 20 december 1954 publiek gewag gemaakt in zijn antwoord op de parlementaire vraag nr 68 in dato 19 april 1963 van volksvertegenwoordiger Mattheyssens, zie bulletin van Vragen en Antwoorden, Kamer der Volksvertegenwoordigers 1962-1963, nr 26, 21 mei 1963.

(15) Art. 10, lid 2, van K.B. van 14 januari 1954.

(16) Art. 19, lid 2 van K.B. van 25 april 1956.

(17) Art. 19 en volgende van het K.B. van 14 januari 1954 tot vaststelling van het statuut der personeelsleden van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel.

(18) Art. 3, par. 2, van het K.B. van 25 april 1956.

(19) Zie K.B. van 8 augustus 1939 betreffende de beoordeling en de loopbaan van het Rijkspersoneel, gewijzigd bij het K.B. van 16 maart 1964 (Staatsblad van 25 maart 1964.).

(20) Art. 1 van het K.B. van 20 juni 1955 houdende syndicaal statuut van het personeel der Openbare Diensten (Staatsblad van 22 dito) bepaalt uitdrukkelijk dat aan dit besluit zijn onderworpen het personeel van de buitenlandse diensten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel. Het advies van de syndicale raad van advies moet ingevolge art. 6, par. 2, worden gevraagd over de ontwerpen tot instelling, afschaffing en verandering van betrekkingen. De tekst zelf is dien-aangaande allesbehalve klaar, maar in het verslag aan de Koning dat aan het besluit voorafgaat, vindt men nadere uitleg over wqt met art. 6, par. 2, bedoeld wordt.

(21) Art. 6 en 8 van K.B. in dato 5 oktober 1961 houdende regeling van de Administratieve en Begrotingscontrole (Staatsblad van 7 dito).

(22) Art. 35 van K. B. van 14 januari 1954.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

2e Kamer bis. — 26 juni 1964.

Voorzitter : M. Janssens.

Rechters : M. Cornette en Mevr. Deloof.

Advokaten : Mrs. Hens en Den Haerynck.

Bevoegdheid en aanleg. — Verhaal van de werkgever tegen de erfgenamen van de tijdens een verkeersongeval overleden werknemer wegens een door deze laatste ten nadele van de werkgever veroorzaakte schade.

Verhaal van de werkgever tegen de erfgenamen van de werknemer wegens een verkeersongeval, waarin de werknemer de dood vond en waardoor aan het materieel van de patroon (vrachtwagen) schade werd toegebracht.

Bevoegdheid der burgerlijke rechtbank. Wanneer een dubbele vordering ontstaat ex contractu (Art. 8 Wet op het arbeidskontraakt) en ex delicto (slagen en verwondingen) mag eiser de basis van zijn vordering kiezen.

Ontvankelijkheid van de vordering gericht tegen de weduwe als gerechtigd in de wettelijke gemeenschap.

De verjaring van de op een delict of quasi-delict gesteunde vordering is niet gebonden aan de verjaring van de vordering uit het arbeidskontraakt.

De verantwoordelijkheid van de werknemer, ook bij een vordering ex delicto, is beperkt tot het bedrog, de zware fout of de gewoontefout (art. 8 der wet op het arbeidskontraakt).

De Smedt t./ Van Daele en cs.

Overwegende dat de eis een verhaal uitmaakt van de werkgever tegen de weduwe en erfgenamen van zijn werknemer, die in dienst zijnde, een auto-ongeval veroorzaakte waarvan zij zelf slachtoffer was maar tevens derden gekwetst werden;

Overwegende dat niet betwist wordt dat volgens een vonnis van de Correctionele Rechtbank van Brussel, d.d. 26 oktober 1961, in kracht van gewijsde getreden, een zekere Van Cauwenberghe voor de helft verantwoordelijk verklaard werd voor het ongeval, en de andere helft ten laste van het overleden slachtoffer Verheyen Corneel; dat verweerders en eiser die burgerlijke partij aangesteld waren, hun aanspraken alzo tot de helft zagen verminderen;

Dat eiser dan de andere helft van zijn niet betwistbare schade, zijnde 25.786 fr., van de weduwe en kinderen van Verheyen C. vraagt;

Wat betreft de bevoegdheid :

Overwegende dat verweerders de onbevoegdheid van de Burgerlijke Rechtbank inroepen en beweren dat de Werkrechtersraad alleen bevoegd zou zijn vermits de daad van de werknemer medeoorzaak van de schade, moet gesitueerd worden in het raam van de arbeidsprestatie, welke de werknemer uitvoerde in opdracht en voor rekening van zijn werkgever ingevolge het arbeidscontract; dat de vordering betrekking heeft op de terugvordering van schade die de werknemer toegebracht heeft aan het materiaal van de werkgever tijdens en door de uitvoering van zijn opdracht;

Overwegende dat inderdaad de verplichtingen van het slachtoffer haar oorzaak vonden in art. 8 van de wet op het arbeidscontract gewijzigd in 1954;

dat het ongeval echter ook een delikt (van slagen en

wonden bij onvoorzichtigheid) uitmaakte in hoofde van het slachtoffer, die niet strafrechterlijk kon vervolgd worden vermits hij overleden was;

Dat de rechtspraak die lang verdeeld was echter bekrond werd door een arrest van cassatie (11 oktober 1963, R.W. van 26-4-1964) dat besliste dat wanneer een dubbele vordering ontstaat ex contractu en ex delicto, de eisende partij de basis van haar vordering mag kiezen en dienvolgens de eraan gehechte bevoegdheid;

dat de rechtbank dus wel bevoegd is om te oordelen over de ingestelde vordering die steunt op de delictuele en quasi-delictuele verantwoordelijkheid;

Wat betreft de ontvankelijkheid :

Overwegende dat verweerders aanvoeren dat eerste verweerster onmogelijk aansprakelijk kan gesteld worden als erfgename van haar echtgenoot vermits er afstemmingen in rechte lijn zijn die erfgenaam zijn en dat er geen speciale testamentaire beschikkingen in haar voordeel gemaakt werden;

Dat eiser hierop terecht wedervoert dat het niet zeker is dat er geen testamentaire beschikkingen waren en dat partijen in gebreke blijven de aangifte in de nalatenschap die er gebeurlijk gewag zou van maken voor te brengen;

Dat verweerders nog aanvoeren dat de echtgenote evenmin op grond van de wettelijke huwelijksgemeenschap als dusdanig kan aangesproken worden;

Dat verweerders deze stelling niet verder uiteenzetten; Dat volgens de algemene principes van het huwelijks-goederenrecht (R.P.D.B., V^o Contrat de mariage, nrs. 308-14) in geval van wettelijke gemeenschap alle schulden van de man nochtans in de gemeenschap vallen;

Dat de eis dus wel ontvankelijk is tegen eerste verweerster voor zover zij aangesproken wordt als gerechtigd in de wettelijke gemeenschap enerzijds en voor zover zij het voorwerp zou uitgemaakt hebben van de testamentaire beschikkingen anderzijds;

Wat betreft de verjaring :

Overwegende dat verweerders zich beroepen op de eenjarige verjaring voortspruitende uit het arbeidscontract;

Dat eiser terecht wedervoert dat de vordering steunende op het delikt of quasi-delikt niet gebonden is aan de verjaring van het arbeidscontract;

Overwegende dat inderdaad het belang van de dubbele grond van de vordering naar keuze ex contractu en ex delicto, juist te vinden is in de verschillende verjaring (De arbeidsovereenkomst. Handenarbeiders. A.P.R. J. Steyaert, 1961, nr. 110);

Dat de eis dus niet verjaard is;

Ten Gronde :

Overwegende dat verweerders opwerpen dat wanneer een werknemer door zijn patroon aangesproken wordt ingevolge de wetgeving op het arbeidscontract, wegens een verkeersongeval waardoor er schade aan het materieel van de patroon veroorzaakt werd; de patroon de zware fout in hoofde van de werknemer moet bewijzen;

Dat eiser zich beperkt te antwoorden dat hij niet gebonden is door de beperkingen van de wet op het arbeidscontract daar waar hij de eis steunt op het delikt en quasi-delikt waar de lichtste fout in aanmerking komt;

Overwegende nochtans dat «hoe de vordering ook ingesteld weze dus ook ex delictu de beperking van

verantwoordelijkheid, zoals zij in art. 8 ten voordele van de werknemer georganiseerd werd mag ingeroepen worden» (A.P.R., loco citato), Luik, 30-6-1960, R.W. 1960-61, 1578 en noot onder Hasselt 27-4-59, R.W. 1960-61, 1427. Can Deurzen. - Zie ook Noot M.G. onder hetzelfde vonnis van Luik in R.A. 61.579 en Dalcq in J.T. 1960, blz. 59);

Overwegende inderdaad dat indien vóór de wet van 1954 de culpa levis volstond om de werknemer tot schadevergoeding op te roepen, de wijziging van 1954 gewenst heeft deze verantwoordelijkheid te beperken tot het bedrog, de zware fout of nog de gewoontefout (in tegenstelling met de accidentele fout), wat betreft het gereedschap of het materieel ter beschikking van de werknemer gesteld; dat een vrachtwagen door de werknemer gevoerd dergelijk materieel uitmaakt; dat de nieuwe beschikking van art. 8 van alle kracht ontzenuwd zou worden indien de werkgever ze iedere maal kon omzeilen met de eis te steunen op de quasi-delictuele fout;

Overwegende dat de uitzonderlijke wettelijke beschikking van het arbeidscontract moet beschouwd worden als een integrerend beding van ieder arbeidscontract (behoudens strijdig beding), beding dat dan kan gelijkgesteld worden met een contractuele ontlasting en als dusdanig ook de quasi-delictuele verantwoordelijkheid kan ten goede komen;

Overwegende dat een gewone verkeersovertreding zoals in casu bezwaarlijk als zware fout kan bestempeld worden; dat eiser ook niet beweert dat de werknemer de gewoonte had dergelijke fout te plegen;

Dat de eis dus ongegrond voorkomt;

Om deze redenen.

De Rechtbank, rechtdoende op tegenspraak;
Alle andere en strijdige besluiten verwerpende;
Na erover beraadslaagd te hebben;
Verklaart de eis ontvankelijk doch ongegrond;

Wijst de eis van aanlegger af en veroordeelt hem tot de kosten van het geding;

Verleent akte aan aanlegger dat hij het geding schat op 30.000 fr., in elk zijner delen, voor wat de aanleg en de bevoegdheid betreft;

Verleent akte aan verweerders dat zij het geding schatten op meer dan 25.000 fr.

NOOT: Het cassatiearrest van 11 oktober 1963 (R.W. 26-4-64) dat in het vonnis is aangehaald, beslist dat het arbeidsgerecht niet bevoegd is om kennis te nemen van de geschillen voortvloeiende uit een misdrijf of een oneigenlijk misdrijf gepleegd ter gelegenheid van de betrekkingen tussen werknemer en werkgever.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BIBLIOGRAFIE

Nederland

- Arnau Frank*, Het oog der wet. Vervolging der misdaden in alle tijden. (Das Auge des Gesetzes. Macht und Ohnmacht der Kriminalpolizei). Bew. door F. Enklaar en D. Ouwendijk. — 's-Gravenhage, W. Gaade.
- Belkuim, J.W. en van 't Klooster A.J.*, Administratieve automatisering en controle. — Alphen aan den Rijn, N. Samsom.
- Brunt, J.L. Etil en Visser Tj. S.*, FED'S attentiesenen bij wat begin, respectievelijk medio 1965 wel nieuwe fiscale wet zal zijn. — Amsterdam, FED.
- Bundel* staatswetten. Wetten en andere regelingen betrekking hebbende op het staatsrecht. Bijgewerkt tot 1 juni 1964. — Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink.
- Christiaanse, J.H.*, Redelijkheid en belastingsrecht. Inaug. rede. — Deventer, Æ. E. Kluwer.
- Dorhout Mees, T.J.*, Kort begrip van het Nederlands handelsrecht. 4e dr. — Haarlem, F. Bohn.
- Hagen, A.J. en Winters J.*, Korte schets van het Nederlands privaatrecht en strafrecht. 4e dr. — Alphen aan den Rijn, N. Samsom.
- Mulder, J.*, Inleiding tot de leer der openbare financiën. — Alphen aan den Rijn, N. Samsom.
- Nic, Lien van*, Recherche zedenpolitie. Ervaringen van een vrouwelijke rechercheur bij de kinder- en zedenpolitie. — Amsterdam, A. J. G. Strengholt.
- Onrechtmatige daad*. Onder red. van H. Drion. — Deventer, Æ. A. Kluwer. Losbl. in schroefband.
- Smeets M.J.H.* Herstel van fouten in de winstberekening. — Amsterdam, FED.
- Troost, A.*, Vermogenaanwasdeling en sociale ethiek. Inaug. rede. Kampen, J.H. Kok.
- Veringa, G.H.*, Het gevangeniswezen in de branding. Openbare les. — Nijmegen, Dekker & Van de Vegt.
- Wal, N. van der*, Manuale novellarum Justiniani. Aperçu systématique du contenu des nouvelles de Justinien. — Groningen, J.B. Wolters; Amsterdam, Swets & Zeitlinger.

Frankrijk

- Adam, H.T.*, Les Organismes internationaux spécialisés. Ouvr. publ. avec le concours du C.N.R.S. « Bibliothèque de droit international ». — Libr. gén. de Droit et de Jurisprudence.
- Badouin, R.*, Les Banques africaines de développement. Coll. « C.R.E.D.I.L.A. ». — A. Pedone.
- Blaise-Maubert*. Code de la route. — Edit. 1965, (Saint-Ouen) Maubert.
- Bonn, Florent*, Les Problèmes juridico-linguistiques dans les Communautés Européennes. Coll. « Extr. R.G.D.I.P. 1964 ». — Pedone.
- Bouzat, Pierre.*, Traité de droit pénal et de criminologie. T I et II, avec la mise à jour au 1er octobre 1964. Coll. « Traité Dalloz ». — Dalloz.
- Brulliard, Germain et Laroche Daniel*, Précis de droit commercial. 5e édit. augm. Préf. de M. Jean Rault. — Presses Univ. de France.
- Burdeau, Georges*. Droit constitutionnel et institutions politiques. Conforme aux programmes des Facultés. IIe édit. — Libr. gén. de Droit et de Jurispr.
- Cavaré, Louis.*, Les Problèmes juridiques posés par la pollution des eaux maritimes au point de vue interne et international. Coll. « Extr. R.G.D.I.P. 1964 », nr. 3. — Pedone.
- Davis, Cyrille.*, La loi étrangère devant le juge du fond. Préf. de Henri Batiffol. « Bibliothèque de droit international privé », nr. 3. — Dalloz.

- Gallois, Jean-Pierre., Le Régime international de la Principauté de Monaco. Préf. de Charles Rousseau. — Pedone.
- Grillon, C. et Renon, M., Droit civil. Cl. de seconde économique. — Foucher.
- Jacchia, Enrico., Atome et sécurité. Les Risques des radiations à l'âge nucléaire. Préf. de Pierre Chatenet. — Dalloz.
- Julliot de la Morandière, Léon., Droit civil T. IV. 2e édit. 1965. Coll. « Précis Dalloz ». — Dalloz.
- Julliot de la Morandière, Léon., Rodière R., et Houin R., Droit commercial. T. II et Droit fiscal des affaires. 3e édit. 1965. Coll. « Précis Dalloz ». — Dalloz.
- Mélanges offerts à René Savatier, doyen de la Faculté de droit et des sciences économiques de Poitiers. Publié avec le concours du C.N.R.S. — Dalloz.
- Raynal, Jean., Histoire des institutions judiciaires. « Collection Armand Colin (Section Droit) », nr. 381. — A. Collin.
- Stillmunkes, Pierre, Le « Forum Prorogatum » devant la Cour Permanente de Justice internationale et la Cour Internationale de Justice. Coll. « Extr. R.G.D.I.P. 1964 » nr. 3. — Pedone.
- Vander Mensbrugge, Yves. Les Garanties de la liberté de navigation dans le Canal de Suez. Préf. de Paul de Visscher. « Bibliothèque de droit international », t. XXVIII. — Libr. de Droit et de Jurisprudence.
- Vouilloz, B., Le Rôle du juge civil à l'égard du droit étranger. — Editions Univ. (France), Dedim.
- Vouin, Robert et Robino, Pierre., Droit privé civil et commercial. T. II : Biens. Les Obligation. Les Contrats. 2e édit. Coll. « Themis : Manuels de Capacité ». — Presses Univ. de France.
- Weil, Prosper, Le Droit administratif. Coll. « Que sais-je ? » — Presses Univ. de France.

Zwitsersland

- Binder Hans, Die Urteilsfähigkeit in psychologischer, psychiatrischer und juristischer Sicht. — Zürich, Schulthess, 1964.
- Bürren, Bruno von., Schweizerisches Obligationenrecht. Allgemeiner Teil. — Zürich, Schulthess, 1964.
- Catalan, Michel, Louis. Der Genuschein und seine Besteuerung. Die Abgabepflicht nach schweizerischem Wehrsteuerrecht. — Bern, Haupt, 1964.
- Haller, Walter., Der schwedische Justitieombudsman. Eine Einrichtung zur Verstärkung des Rechtsschutzes und der parlamentarischen Kontrolle im Hinblick auf das Verhalten von Organen der Verwaltung und der Rechtspflege. — Zürich, Polygraphischer Verlag, 1964.
- Berner Kommentar. Kommentar zum schweizerischen Privatrecht. Hrg. von Arthur Meier-Hayoz. — Bern, Stämpfli.
- Leclerc, Gustave., Zeger-Bernard van Espen et l'autorité ecclésiastique. Contribution à l'histoire des théories gallicanes et du jansénisme. — Zürich, Pas-Verlag 1964.
- Müller-Arends, Hans Joachim., Ich erwerbe und verwerte ein Patent. Der Weg von der Erfindung zum Patent und zum Gebrauchsmusterschutz. Ein Leitfaden für Erfinder. — Olten, Stuttgart, Salzburg, Fackelverlag 1963.
- Natsch, Walter Johannes. Instrumente der Regionalplanung unter besonderer Berücksichtigung des zürcherischen Rechts. — Zürich, Schulthess, 1964.

- Nussbaum, Arthur, American-Swiss private international law. Publ. for the Parker School of foreign and comparative law Columbia University in the city of New York. 2nd ed. — New York, Oceana publications, 1958.
- Papadatos, Pierre-A., Le problème de l'ordre reçu en droit pénal. — Genève, Droz, 1964.
- Pella, Vespasien V. La guerre-crime et les criminels de guerre. Réflexions sur la justice pénale internationale. — Neuchâtel, Ed. de la Baconnière, 1964.
- Plattner, Peter Aloïs., Die nennwertlose Aktie de lege ferenda. — Zürich, Polygraphischer Verlag, 1964.
- Uhlmann, Peter, Die Behandlung der Lizenzvergütungen im internen und im internationalen Steuerrecht der Schweiz. — Zürich, Schulthess, 1964.
- Wiederkehr, Alex., Der Staat und seine Bürger im Ausland. — Zürich, Polygraphischer Verlag, 1964.

Engeland

- Anson, Sir W. R., Principles of the English Law of Contract. — G. Guest. Oxford U.P.
- Bowett D. W., United Nations Forces : A Legal Study of United Nations Practice. — Stevens & Sons.
- Brown, Frank Aubrey, Lighting Laws at Glance. — Police Review.
- Charlesworth J., Negligence : 2nd Cum. Suppt. to 4e R.A. Percy. Common Law Lib. — Sweet & M.
- Childe V. G., How Labour Governs. — Ed. F. B. Smith, Melbourne U.P. : Camb. U.P.
- Clerk, J. F. & Lindsell W. H. B., The Law of Torts : 3rd Cum. Suppt. to 12e A. L. Armitage. D8. Common Law Lib. sd. — Sweet & M.
- Dumsday W. H., Local Government Law and Legislation, 1963. — Ed. J. Moss. Hadden, Best.
- Ezejirofer G., Protection of Human Rights under the Law. — Butterworth.
- Farrand J. T., Conveyancing Contracts. — Oyez Pubns.
- Farugi H. S., English-Arabic Law Dictionary, 2v. — Luzax.
- Franklin C. A., Mirror of Murder, sd. — Transworld.
- Furneaux R., Great Issues in Private Courts. — Kimber.
- Garsia M., Criminal Law and Procedure. Nutshell S. sd. — Sweet & M.
- Gatley C., Libel and Slander : 3rd. Cum. Suppt. to 5r e. R. L. McEwen & P. S. C. Lewis. Common Law Lib. — Sweet & M.
- Gledhill A., The Republic of India : The Development of Its Law and Constitutions. R8. Brit. D'wealth S. 2e. — Stevens & Sons.
- Goodnow H. F., The Civil Service of Pakistan. — Yale U.P.
- Griffith, J. A. G. & Street H., A Casebook of Administrative Law. — Pitman.
- Jones David C., Practical Problems on the Rating of Licensed Property. — Sweet & M.
- Kelsen H., The Law of the United Nations. — Stevens & Sons.
- Kishore K., Company Law and Secretarial Practice. — Asia Pub. Ho.
- Lever J., The Law of Restrictive Practice and Resale Price Maintenance. — Sweet & M.
- Lewin T., Practical Treatise on the Law of Trusts. J. T. Mowbray. — Sweet & M.
- Lewis J. R., Law for the Retailer. — Allman.
- Lowe R., Commercial Law. — Sweet & M.
- Manning B., Federal Conflict of Interest Law. — Harvard U.P. : Oxf. U.P.
- Monger M., Casework in Probation. — Butterworth.

- Phipson S. L.*, Manual of the Law of Evidence: 1st Suppt to 10r.e. M.V. Argyle. Common Law Lib. — Sweet & M.
- Rolph C. H.*, The Law is Yours. — Daily Mirror.
- Roseboom E. H.*, A History of Presidential Elections. — Collier-Mace.
- Rubin L. & Murray P.*, The Constitution and Government of Ghana. Law in Afrika S. 2 r.e. — Sweet & M.
- Rudd G. R.*, The Nigerian Law of Evidence. — Butterworth.
- Sawer G.*, Ombudsmen. — Melbourne U.P.: Camb. U.P.
- Sayers J. R.*, Contracts. Q. & A.S. sd. — Sweet & M.
- Stengel E.*, Suicide and Attempted Suicide. — Penguin.
- Terrell E.*, Law of Running Down Cases. E. Terrell & M. Colton. — Butterworth.
- Tristram H. & Cooté H. C.*, Probate Practice. E. J. E. N. Russell, etc. — Butterworth.
- Whitehouse B. P.*, Partners in Property. Birn, Shaw & Co. Ltd. 29 Bramley Rd., W. 10.
- Wighton C.*, Dope International. — Four Square Bks.

Duitsland

- Altorfer Werner*, Handelskammer Deutschland-Schweiz. Die Besteuerung der Aktiengesellschaften in der Schweiz einschliesslich Holding-, Beteiligungs-, Domizil- und Hilfgesellschaften (2., vollst. neubearb. Aufl.). — Hamburg: Verl. Die Aktiengesellschaft Trede, 1964.
- Baumbach Adolf*, Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und anderen Nebengesetzen. Fortgef. von Wolfgang Lauterbach unter Mitarb. von Jan Albers. 28., durchges. u. erw. Aufl. — München u. Berlin, Beck, 1965.
- Bellinger Carl-Hermann*, Die richterliche Gestaltung des Mietverhältnisses. — Düsseldorf, Tritsch, 1963.
- Bertram Karl Friedrich*, Widerstand und Revolution. Ein Beitr. z. Unterscheidung d. Tatbestände u. ihrer Rechthtsfolgen. — Berlin, Duncker & Humblot, 1964.
- Böckenförde Ernst-Wolfgang*, Die Organisationsgewalt im Bereich der Regierung. Eine Untersuchung zum Staatsrecht d. Bundesrepublik Deutschland. — Berlin, Duncker & Humblot, 1964.
- Böhm Franz*, Wettbewerb und Monopolkampf. Eine Untersuchung z. Frage d. wirtschaftl. Kampfrechts u. z. Frage d. rechtl. Struktur d. geltenden Wirtschaftsordnung. — Berlin, Heymann 1933 (Unveränd. fotomechan. Nachdr.). — Köln, Heymann, 1964.
- Bott Burchard*, Der Schutz des Unfallgeschädigten durch die Kraftfahrzeug-Pflichtversicherung rechtsvergleichend nach deutschem, schweizerischem, französischem und englischem Recht. — Karlsruhe, Verl. Versicherungswirtschaft, 1964.
- Capelle Karl-Hermann*, Bürgerliches Recht, Sachenrecht. — Wiesbaden, Betriebswirtschaftl. Verl. Gabler, 1964.
- Cranz Helmut*, Das Vertragsbuch. Ein Wegweiser durch d. Vertragsrecht. — Frankfurt a. M. u. Hamburg, Fischer Bücherei, 1964.
- Eichler Hermann, Erich Hoppmann (u.) Schäfer Erich*, Exportkartell und Wettbewerb. Wettbewerbswirtschaftl. u. wettbewerbsrechtl. Stellungnahmen zu § 6 GWB mit e. Untersuchungsbericht d. Instituts f. Exportforschung über Exportkartelle in Deutschland seit 1880. Hrsg. von Erich Schäfer. — Köln u. Opladen: Westdt. Verl., 1964.
- Esebeck Hans (Hanns) Gert van, (u.) Wierer Rudolf*, Volksgruppenrecht in Europa. — Leer/Ostfriesland, Rautenberg, 1964.
- Fritzscht Theodor*, Einführung in das Staats- und Verwaltungsrecht. 4. Aufl. (Nebst) Beil. — Starnberg, Keller, 1964.
- Gehring Walter*, Die ärztliche Aufklärungspflicht im französischen Recht. — Bielefeld, Gieseking, 1964.
- Gelzer Konrad*, Das neue Bauplanungsrecht. — Köln, O. Schmidt, 1964.
- Gerlach Jurgen von*, Der Angeklagte als Zeuge für sich selbst im englischen Strafverfahren. — Marburg, Elwert, 1964.
- Gernhuber Joachim*, Lehrbuch des Familienrechts. — München u. Berlin, Beck, 1964.
- Gübbels Bernhard*, Institut Finanzen und Steuern, Bonn am Rhein. Die steuerliche Abschreibung im in- und Ausland. Die investitionsbedingten Absetzungen bei d. Gewinnermittlung. — Bonn a. Rh., Institut Finanzen u. Steuern, Stollfuss (in Komm.), 1964.
- Gumpert Jobst*, Befristete Arbeitsverträge. 2. Aufl. — Heidelberg, Heidelberger Fachbucherei, 1964.
- Handbuch der Justiz*, Die Träger u. Organe d. rechtssprechenden Gewalt in d. Bundesrepublik Deutschland. Hrsg. vom Dt. Richterbund, Bund d. Richter u. Staatsanwälte in d. Bundesrepublik Deutschland e.V. (Bearb. unter Mitw. d. Justizverwaltungen d. Bundes u. d. Länder sowie d. Verwaltungen d. besonderen Gerichte). Gesamtbearb.: Joseph H(einrich) Reinartz. Jg. 7, 1964. — Hamburg, Berlin, V. Decker, 1964.
- Hartfiel Günter, Lutz Sedatis (u.) Dieter Claessens*, Beamte und Angestellte in der Verwaltungspyramide. Organisationssoziolog. u. verwaltungsrechtl. Untersuchungen über d. Entscheidungshandeln in d. Kommunalverwaltung. Hrsg. von Otto Stammer. — Berlin, Duncker & Humblot, 1964.
- Holle Rolf*, Die Sittlichkeitsdelikte im Spiegel der polizeilichen Kriminalstatistik (1953-1962). — Wiesbaden, Postfach A., Bundeskriminalamt, 1964.
- Horn J. E. (d.i. Ignaz Einhorn)*, Spinozas Staatslehre. Neudr. d. 2. Ausg. Dresden 1863. — Aalen, Scientia Verl., 1964.
- Das öffentliche Recht der Gegenwart. *Jahrbuch* des öffentlichen Rechts der Gegenwart. Hrsg. von Gerhard Leibholz. N.F. Bd. 13. — Tübingen, Mohr (Siebeck), 1964.
- Kaiser Arno*, Die Verkehrsunfallflucht im Landgerichtsbezirk Krefeld in den Jahren 1955-1959. — Bonn, Röhrscheid, 1964.
- Kaufmann Bernhard*, Amerikanische Soldaten und ihre Angehörigen als Opfer strafbarer Handlungen in Deutschland. — Hamburg, Kriminalistik Verl., 1964.
- Larenz Karl*, Lehrbuch des Schuldrechts. — München u. Berlin, Beck. — Bd. I, Allgemeiner Teil. 7., durchges. u. erg. Aufl., 1964.
- Laube Rudolf u. Wiefels Josef*, Strafprozess: 91-93., neu bearb. Aufl. — Düsseldorf, Schwann; Stuttgart, Kohlhammer, 1964.
- Loerke Eckehard*, Hoheitliche Gewalt und Deskriminierungsverbot nach dem Montanvertrage. Ein Beitrag z. Auslegung von Art. 4 Buchst. b. des Montanvertrags. — Hamburg, Appel in Komm., 1964.
- Näher Kurt*, Gemeinde und Gewerberecht. Ein Überblick über d. im Gewerberecht vorgesehenen Erlaubnisse, Genehmigungen, Zulassungen, Konzessionen usw. Stand: I. Sept. 1964. — Stuttgart, München, Boorberg, 1964.
- Palm Heinz*, Die nachträgliche Erteilung der verweigerten Genehmigung. — Bielefeld, Gieseking, 1964.
- Preiser Wolfgang*, Die Völkerrechtsgeschichte, ihre Auf-

- gaben und ihre Methode. — Wiesbaden, Steiner, 1964.
- Der *Rechtsstreit* vor den Verwaltungsgerichten über die Verbotsvorverfügung der Innenminister der deutschen Länder gegen Bund für Gotterkenntnis (Ludendorff) Verlag Hohe Warte in Pähl/Oberbayern. — Pähl/Oberb., v. Bebenburg, 1963.
- Reiner Hans*, Grundlagen, Grundsätze und Einzelnormen des Naturrechts. Freiburg (i. Br.) — München, Alber, 1964.
- Renner Karl*, Die Rechtsinstitute des Privatrechts und ihre soziale Funktion. Ein Beitr. z. Kritik d. burgerl. Rechts. Mit e. Einl. u. Anm. von Otto Kahn-Freund. (Einl. u. Anm. übers. von Elisabeth Kahn-Freund.) — Stuttgart, G. Fischer, 1965.
- Ruhwedel Edgar*, Die Rechtsstellung des Flugzeugkommandanten im zivilen Luftverkehr. — Bielefeld, Giesecking, 1964.
- Schricker Helmut*, Wirtschaftliche Tätigkeit der öffentlichen Hand und unlauterer Wettbewerb. — Köln, München, Berlin, Heymann, 1964.
- Strickrodt Georg*, Veräußerung wesentlicher Beteiligungen aus privater Hand. Zur Kritik an § 17 EStG-Bonn (I. Postfach): Institut Finanzen u. Steuern, 1964.
- Vanderbeck Hans-Josef*, Der Bundesrat - ein Teil des Parlaments der Bundesrepublik Deutschland? Zur Bedeutung d. Parlamentar. Repräsentation. — Meisenheim am Glan, Hain, 1964.
- Wannagat Georg*, Lehrbuch des Sozialversicherungsrechts. — Tübingen, Mohr (Siebeck), 1965.
- Wiefels Josef*, Bürgerliches Recht. — Düsseldorf, Schwann, Stuttgart, Kohlhammer.
- Wiefels Josef*, Bürgerliches Recht. Sachenrecht. — Düsseldorf, Schwann, Stuttgart, Kohlhammer, 1964.
- Wiefels Josef*, Deutsche Rechtsgeschichte. 25-27., durchges. u. erg. Aufl. — Düsseldorf, Schwann, Stuttgart, Kohlhammer, 1964.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Rede van de heer Michel Debré

Tijdens de academische zitting van 2 februari II. mocht de Voorzitter van de Vlaamse Conferentie, Mr. K. Ferdinand, omringd door talrijke burgerlijke en militaire overheden, in een volle Assisenzaal, Zijne Excellentie Michel Debré, oud-Eerste-Minister van Frankrijk, welkom heten.

Vooraf had Mr. K. Ferdinand van de gelegenheid gebruik gemaakt, om openlijk stelling te nemen tegen de motie van de Raad der Orde van de Balie te Brussel die o.m. gekant is tegen de oprichting van bijkomende hoven van Beroep. (De tekst van deze inleiding wordt elders in dit blad opgenomen.)

De heer Michel Debré onderstreepte bij de aanvang van zijn rede, die het thema « Institutions de la France » behandelde, hoe verschillend de instellingen van de Ve Republiek zijn vergeleken met deze van de vorige republieken. Men heeft gedurende enkele jaren gedacht dat zij Generaal de Gaulle niet zouden overleven. De heer Debré deelt deze opvatting niet. Volgens hem is de noodlottige demographische evolutie van voorgaande decennia thans omgeslagen, zodat Frankrijk een nieuw land is geworden, met een nieuwe geest onder de jongere generatie. De nieuwe instellingen zullen geen parenthese vormen, want zij beant-

woorden aan een werkelijke noodzaak, en zij zullen de Gaulle overleven.

De zwakheid der voorgaande grondwetten ligt besloten in de onmogelijkheid de noodzakelijke regeringsstandvastigheid te verzekeren, aldus de eminente spreker. Het vroegere parlementaire stelsel toonde zich wel succesvol in Engeland, omdat daar slechts 2 grote partijen bestaan, doch niet in Frankrijk dat talrijke politieke partijen kent. Het is moeilijk voor een regeringshoofd het vertrouwen van 3 of 4 partijen te genieten en te behouden.

Thans is de uitvoerende macht niet langer afhankelijk van de wetgevende macht, vermits de President van de Republiek, die zelf zijn ministers benoemt, rechtstreeks door gans de Natie wordt gekozen. De regering hangt dus niet meer af van het Parlement, doch van het volk, en is derhalve wettig. Het Parlement kan nog wel de regering omverwerpen, maar loopt op dat ogenblik gevaar zelf ontbonden te worden. De Franse politieke grondvesten werden bovendien gewijzigd door de instelling van het Referendum.

De heer Debré stelde vervolgens vast hoe de macht van de politieke organismen stilaan verzwakt en de plaats ruimt voor deze der syndicale en beroepsorganisaties.

Uiteindelijk behandelde de spreker de Gaullistische opvattingen over de te voeren Europese politiek, en schetste hij op bevattelijke wijze de redenen die deze houding ingeven.

Een lang en hartelijk applaus viel de heer Debré te beurt, dat zeker de waardering van het publiek weergaf voor de schitterende welsprekendheid van een bekwaam man.

Of iedereen akkoord gaat met de opvattingen over de verhouding tussen de wetgevende en uitvoerende macht, meer bepaald over de onafhankelijkheid van de uitvoerende macht ten overstaan van de wetgevende, is een andere vraag.

Hierover werd nog lang nagepraat op de geslaagde receptie, die na de voordracht door de Voorzitter Mr. K. Ferdinand aangeboden werd in de Salons van het Huis Osterrieth.

W. Lambrechts.

Rede uitgesproken door Mr. K. Ferdinand, voorzitter van de Vlaamse Conferentie, ter inleiding van de voordracht van Minister-president M. Debré

Mijnheer de Stafhouder,

U staat aan het hoofd van onze Orde.

Zulks beduidt dat mijn achtbare confraters en ik zelf onvoorwaardelijk uw gezag erkennen en volgaarne uw wensen inwilligen. Deze regel kent één uitzondering.

Gegeven zijnde dat U afkerig staat tegenover elke speciale begroeting, zo bezit de Voorzitter van de Vlaamse Conferentie het unieke voorrecht aan deze wens niet te voldoen.

Dergelijke bewuste ongehoorzaamheid laat me toe, Mijnheer de Stafhouder, U eens te meer de verzekering te geven van de eerbied, welke de Conferentie voor U koestert, en van de oprechte vreugde, die uw aanwezigheid haar verschaft.

Mevrouwen, Mijne Heren,

In de rangorde der factoren, vereist opdat een zitting als deze succesvol zou wezen, bekleedt uw tegenwoordigheid een voorname plaats.

Selecte en uitgelezen zijn traditioneel de hoedanig-

heidswoorden, welke men alsdan aan vergadering of auditorium koppelt.

Uw opkomst, kwalitatief vooral en kwantitatief in ondergeschikte orde, belet mij deze klassieke terminologie te bezigen: te uwen overstaan zou ze ontoereikend zijn om de juiste graad te verwoorden van de waardering en van de erkentelijkheid der Conferentie.

Geachte Vergadering,

De actualiteit in het algemeen is een tiran, die ons verplicht haar op de voet te volgen.

De Vlaamse actualiteit in het bijzonder moet daarenboven kunnen rekenen op de sympathie en eventueel op de macht van alle verenigingen, welke het begrip «Vlaams» in het banier dragen.

In haar tachtigjarig bestaan heeft de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen nimmer in deze opdracht gefaald. Ze was Vlaams en ze blijft Vlaams, desnoods strijdend en strijdbaar als de omstandigheden het vereisen, wat spijtig genoeg maar al te dikwijls het geval is.

De heer Fayat, Minister van Buitenlandse Handel, zegde het verleden jaar nog van op deze tribune, ik citeer: «Het zou een gevaarlijke illusie zijn te geloven dat wij onze waakzaamheid mogen verzwakken. De vijanden van onze taal ontwapenen niet en de pogingen van diegenen, die het tegen onze taal gemunt hebben, zijn niet opgegeven.»

En de Minister krijgt vandaag eens te meer gelijk. In het huidige tijdsgebeuren, waaraan we niet vreemd kunnen blijven, concretiseren die pogingen waarvan sprake, zich in de zogenaamde Brusselse conceptie: ons land dat is Brussel en de provincie, dat is de hoofdstad en wat er rond ligt. Wat goed is voor Brussel of Brussel niet baat, is respectievelijk goed voor iedereen of anti-nationaal en gevaarlijk voor de eenheid van het land.

De meest minieme suggestie tot decentralisatie wordt hooghartig afgewezen en botst op verbeterd onbegrip en fanatiek verzet, omdat men daarin een aantasting en een ontmanteling ziet van de Brusselse positie.

Pas enkele dagen geleden openbaarde zich deze mentaliteit op een tweevoudige wijze: primo het memorandum der Brusselse Balie, die zich uitsprak tegen het plan om te Antwerpen een Hof van Beroep op te richten «omdat dit plan — aldus het memorandum — afbreuk doet aan het prestige van de hoofdstad».

Secundo het kunst- en vliegwerk der gekwalificeerde dubbele meerderheid ter toekomstige regeling van de verhouding tussen de Vlaamse en de Franstalige volksgemeenschappen.

Mevrouwen, Mijne Heren,

De Conferentie houdt er aan officieel en formeel te verklaren dat zij deze en gelijkaardige aartsconservatieve standpunten integraal verwerpt.

Op het ogenblik dat de demografische evolutie uiteraard de scheve Belgische situaties recht trekt, heeft de daaruit voortspuitende democratische meerderheid geen behoefte aan waarborgen en weigert ze vanzelfsprekend de institutionele afremming en afgrensdeling van naar opgang te aanvaarden.

Buiten deze koel-logische en matematicisch-juiste redenering ligt in een democratisch staatsbestel geen

enkele andere weg. Zoals meestal in het leven moet men ook hier kiezen, ofwel het ene ofwel het andere; ofwel België qua eenheidsstaat en dan geldt onbetwistbaar de gewone meerderheid van 50 + 1, ofwel breekt men met deze democratische regel, maar dan breekt men tegelijkertijd met de unitaire opvatting.

Monsieur le Président,

De l'idée générale, que je viens de développer en flamand, j'ai trouvé la confirmation dans le Monde du 9 janvier dernier sous la signature de Louis Armand, membre de l'Académie française.

Je cite: «Nous sommes à l'heure européenne, accentuons le régionalisme dans le cadre européen. La France alors, ayant accusé sa position de carrefour, ses valeurs européennes, susceptible de comprendre la Catalogne grâce à ses Catalans, les Badois grâce à ses Alsaciens, les Piémontais grâce à ses Savoyards et les Belges grâce à ses Flamands, se préparera à jouer un rôle qu'aucun autre pays ne peut jouer.»

Cette citation me permet d'autre part, Monsieur le Président, de vous dire que nous partageons entièrement l'opinion de l'auteur quant à votre beau pays: carrefour de l'Europe et appelé à occuper une place déterminante dans la nouvelle structure européenne.

Sans réserve aucune je puis vous garantir que nous admirons la France, son peuple, sa culture, admiration qui n'est pas seulement d'ordre sentimental, mais motivée et raisonnée vu que la plupart des intellectuels flamands sont familiarisés avec la culture française et se tiennent assidûment au courant de la vie intellectuelle et politique du peuple français.

Dès lors, vous me croirez, Monsieur le Président, quand — au nom de la Conférence et de toute cette Assemblée — je vous exprime notre fierté en notre gratitude: gratitude du fait que par votre discours il nous sera donné d'approfondir nos connaissances sur votre pays et plus spécialement sur ses institutions; fierté parce que vous avez voulu accepter notre humble invitation, vous qui êtes une des personnalités les plus marquantes de la période d'après-guerre et un des représentants les plus éminents de ce grand pays qu'est la France.

Monsieur le Président, puis-je vous prier respectueusement de prendre la parole.

TIJDSCHRIFTEN

Algemeen Fiscaal Tijdschrift: jrg. 1965 - nr. 4-5:

Inkomstenbelastingen. — Taxes met inkomstenbelastingen gelijkgesteld. — Indirekte staatsbelastingen. — Gemeentelijke belastingen. — Internationale verdragen. — Buitenlandse belastingen.

Tijdschrift voor Gemeenterecht: jrg. 1965 - nr. 1:

Belastingen (gemeente). — Onderwijs (lager). — Onteigening ten algemene nutte. — Onverenigbaarheden. — Openbare onderstand (Commissie van). — Personeel-gemeente. — Wegen.

Tijdschrift voor Notarissen: jrg. 1965 - nr. 1:

Delva W., De rekrutering voor het notariaat. — Rechtspraak. — Wetgeving. — Bestuurlijke beslissingen.

De Gerechtsdeurwaarder : jrg. 1965 - nr. 1-2 :

Verhagen G. G. M., Verhoging competentiegrens kantongerechten. — Teekens M., « Terstand » in art. 2. — Teekens M., Rechtspraak. — Incasso in Australië. — Verhagen G. G. M., De 10e Haagse conferentie voor internationaal privaatrecht. — Harshagen I., Openings toespraak Me. Jean Soularis, uitgesproken op 27 nov. jl. te Parijs. — Verhagen R. A., Boekaankondigingen.

Sociaal Economische Wetgeving : jrg. 1964 - nr. 11-12 :

Alexander W., Artikel 85, lid 3, EEG-Verdrag : Individuele ontheffing tegenover generieke vrijstelling. — Hamel W. A., Artikel 234 van het E.E.G.-Verdrag en de vrijheid van scheepvaart op de Rijn. — Franssen van de Putte A. S., Arbitrage en art. 177 van het E.E.G.-Verdrag. — Peeters J., De Franse Conseil d'Etat en de weigering om algemeen verbindende sociaal-economische voorschriften in te trekken of te wijzigen.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie : jg. 1965 - nr. 4846 :

De Bruijn A. R., Onderhoudsbetrekkingen tussen echtgenoten (III, slot). — Van den Heuvel H., Gevolgen van het overlijden van de voormalige huurder voor diens gezin of erven ten aanzien van huurrecht en huurbescherming (II). — Fiscale rechtspraak van de Hoge Raad.

Res Publica : jrg. 1964 - nr. 4 :

In memoriam : Monseigneur A. Simon. — Gregoire M., Un nouveau tournant. — La Société d'études politiques et sociales de Louvain; L'adaptation du pouvoir exécutif aux exigences de la Communauté européenne. — Poirot J., Qu'est-ce que la Constitution? — Crabbe V., Les problèmes de la décentralisation en Belgique. — Philippart A., Une enquête sur l'information et les connaissances politiques des jeunes en Belgique. — Moulin L., Les formes de décentralisation dans les Ordres religieux et dans l'Eglise.

Journal des Tribunaux : jrg. 1965 - nr. 4477 :

Materne J., La première recommandation de la Commission de la C.E.E. en matière d'ententes. — Fontigny A., De quelques anomalies de la loi du 9 août 1963. — Jurisprudence. — Chronique Judiciaire.

Recueil Général de l'enregistrement et du notariat : jrg. 1965 - nr. 20.831 :

Règles générales de perception des droit d'enregistrement (à suivre).

Revue Pratique du Notariat Belge : jrg. 1964 - nr. 2502

De Leuze G., La réforme du notariat. — Projet de loi modifiant la loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat et l'arrêté du 2 nivôse an XII relatif à l'établissement et à l'organisation des chambres des notaires. — Législation. — Notariat. — Renseignements divers. — Table alphabétique et analytique.

Revue Critique de Jurisprudence Belge : jrg. 1964 - nr. 4 :

Sociétés, noot van Maurice Cornil. — Conseil d'entreprise, noot van Maurice Cornil. — Conseil d'entreprise, noot van Maurice Cornil. — Conseil d'entreprise, noot van Maurice Cornil. — Conseil d'entreprise, noot van Maurice Cornil. — Mariage, noot van G. Baeteman. — Responsabilité hors contrat, noot van John Kirkpatrick. — Responsabilité hors contrat, noot van John Kirkpatrick. — Examen de jurisprudence, Les obligations, door Jean Limpens. — Inhoudstafel 1964.

Recueil Dalloz (Paris) : jrg. 1965 - nr. 5 :

Notes de Jurisprudence. — Table analytique de la jurisprudence.

La Revue Administrative (Paris) : jrg. 1964 - nr. november-décember :

Editorial. — Doctrine & Information générale. — Législation et jurisprudence. — Tribune libre. — La vie Administrative. — Organisation, Méthodes et Techniques. — Chroniques.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"